

Ejani në shpëtim!

﴿ حي على الفلاح ! ﴾

[Shqip – Albanian – ألباني]

Eroll Nesimi

Redaktoi: Ekrem Avdiu

2010 - 1431

islamhouse.com

﴿ حي على الفلاح ! ﴾

« باللغة الألبانية »

أرول نسيمي

مراجعة: أكرم عبديو

2010 - 1431

islamhouse.com

EROLL NESIMI

ËLÇANİNE SHPEJTM!

*(udhëzues i ifustuar përmësimin e namazit
dhe gabimet që bëhen në të)*

1424/2004, Prishtinë

Titulli:

Ejani në shpëtim!

(udhëzues i ilustruar për mësimin e namazit
dhe gabimet që bëhen në të)

Autor:

Eroll Nesimi

Recenzent:

Ekrem Avdiu

Boton:

Gjurma – Shoqatë për veprimtari kulturore

Prishtinë

Botimi i parë

~

PARATHËNIE

Të gjitha lavigjimet i takojnë All-llahut (subhanehu ue teala). Atë e falënderojmë, prej Tij jemi të varur dhe prej Tij falje kërkojmë. Kërkojmë mbrojtje tek All-llahu (subhanehu ue teala), nga e keqja në veten tonë dhe nga veprat tona të këqija. Atë që e udhëzon All-llahu (subhanehu ue teala), nuk ka kush ta largojë nga kjo udhë dhe atë të cilin All-llahu (subhanehu ue teala) e lë të bredhë në errësirë, nuk ka kush ta udhëzojë. Dëshmoj se nuk ka hyjni që meriton të adhurohet, përveç All-llahut (subhanehu ue teala), duke mos i përshkruar Atij shokë. Dëshmoj se Muhammedi (salAll-llahu alejhi ue selem) është rob dhe i Dërguar i Tij.

Fjala më e vërtetë është Fjala e All-llahut (subhanehu ue teala) dhe udhëzimi më i mirë është udhëzimi i Muhammedit (salAll-llahu alejhi ue selem). Veprat më të shëmtuara janë risitë në fe dhe çdo gjë e re në fe është bidat. Çdo bidat të çon në devijim dhe çdo devijim të çon në Zjarr.

Duke pasur parasysh rëndësinë e praktikimit të mësimeve islame, të cilave pas besimit, me vlerë dhe rëndësi u paraprinë namazi, na imponohet që të jemi të mobilizuar në sqarimin e këtyre mësimeve si nga këndi i ndriçimit të vlerës së secilit prej tyre, ashtu edhe në shpjegimin praktik se si duhet të kryhet cilido. Edhe në trashëgiminë kulturore islame që të parët e kanë lënë pas vetes hasim në metodën e tyre, me ç'rast vërejmë se mënyra e tyre e trajtimit të çështjeve ka qenë e atillë që ka filluar me potencimin e vlerës dhe rëndësisë së veprës së caktuar pastaj përmendja e dispozitave lidhur me të, e ndonjëherë ndoshta edhe kanë përmendur disa vërejtje rrëth gabimeve.

Namazi, padyshim është një prej veprimeve që më së tepërmë ka zënë vend në sqarimet e dijetarëve islamë, qofshin ato shpjegime verbale apo të shkruara. Fshehtësia e

kësaj qëndron në atë se namazi është prej veprave me rëndësi kyçe në jetën e muslimanit. Edhe në gjuhën tonë janë dhënë dhe vazhdojnë të jepen shpjegime rreth namazit, madje edhe në formë të shkruar. Mirëpo, duke pasur parasysh nevojën e madhe të muslimanëve të këtij nënqielli që ta mësojnë namazin, shpresojmë se libri që e keni në dorë do të plotësojë një zbratzësi në këtë drejtim.

Jam i vetëdijshëm se një punim i kësaj natyre nuk mund të arrijë që të përmbushë gjithë nevojën për një temë kaq të rëndësishme dhe kaq të shumanshme si është namazi, porse mënyra e përpilimit të këtij punimi, paraqet dëshirën dhe gatishmërinë time që edhe unë të marrë pjesë në realizimin e këtij projekti me rëndësi për jetën e muslimanit. Punimin e përshkon gjuha e lehtë dhe e thjeshtë për t'u kuptuar, shpjegimet e shkurtëra që e kursejnë lexuesin nga lodhja dhe monotonia si dhe fotot që e lehtësojnë edhe më tepër kuptimin e materies së shpjeguar.

Shpresoj se libri do të gjejë pranim të mirë tek lexuesit, do t'i përmbushë sadopak nevojat, e para së gjithash e lusim All-llahun e Lartëmadhërishëm, Bujar e Fisnik, që këtë vepër ta rendisë në regjistrin e veprave të mira të cilat do të më bëjnë dobi mua, lexuesit si dhe çdokujt që ka dhënë kontribut që ky libër të dalë në këtë formë.

Paqja dhe mëshira e All-llahut qofshin mbi të Dërguarin e All-llahut, familjen, shokët e tij dhe mbi të gjithë të tjera të cilët i pasojnë ata me të mira deri në Ditën e Gjykimit.

Eroll Nesimi

GUSLI¹

Larja e trupit bëhet e detyrueshme për disa shkaqe, të cilat janë:

Bëhet e detyrueshme në rast të daljes së spermës (si te meshkujt ashtu edhe te femrat), qoftë si pasojë e bashkimit seksual apo èndërrimit.

Gjithashtu, gusli (larja e tërësishme) bëhet i detyrueshëm pas marrëdhënieve seksuale, si për meshkuj ashtu edhe për femra, pa marrë parasysh se a del sperma apo jo.²

Gusli është i detyrueshëm edhe pas përfundimit të menstruacioneve apo lehonisë.

Gjithashtu, edhe nëse një pabesimtar apo pabesimtare e pranon Islamin është i/e obliguar që të marrë gusël.

Mënyra e marrjes së guslit

Për marrjen e guslit është e mjaftueshme:

- të bëhet nijet me zemër për marrjen e guslit,
- të shpëlahet goja tri herë,
- të shpëlahet hunda tri herë,
- të lahet i tërë trupi duke mos lënë asnje vend pa depërtuar uji.

Ka disa sunnete dhe mustehabate të guslit për të cilat, nëse i bën, do të shpërblehesh tek All-llahu (subhanehu ue teala) dhe gusli do të jetë më i plotësuar. Marrja e guslit, duke përfshirë farzet, sunnetet dhe mustehabatet e tij, është si vijon:

---

¹ Larja e trupit pas papastërtisë.

² Me futjen e organit gjenital të mashkullit në organin gjenital të femrës, pa marrë parasysh se a del sperma apo jo, është i detyrueshëm gusli.

- të bëhet nijet me zemër, për marrjen e guslit,
- të përmendet All-llahu duke thënë: Bismil-lah,
- të lahen duart tri herë,
- të shpëlahet goja dhe hunda tri herë,
- të lahet koka me grushta plot,
- të lahen organet gjenitale,
- të merret abdest,
- pastaj bëhet larja e tërë trupit duke filluar nga pjesa e djathtë në të majtë.

Vërejtje: Duhet pasur kujdes që uji të depërtojë në të gjitha pjesët e trupit, e veçanërisht duhet pasur kujdes në larjen e kërthizës. Gjithashtu, nëse ndonjë vend të trupit e kemi me allçi (gjips) apo fashë, atëherë është e mjaftueshme t'i japim mes'h allçisë apo fashës.

Disa gabime që bëhen gjatë marrjes së guslit

Disa njerëz, të cilët janë xhunub (të papastër pas daljes së spermës), pastrohen për shkak të nxehësisë apo shkaqeve të tjera duke mos pasur për qëllim marrjen e guslit dhe duke e konsideruar këtë pastrim si gusël. Kjo është gabim, sepse këta njerëz nuk kanë pasur qëllim të marrin gusël, por qëllimi i tyre ka qenë pastrimi për shkaqe të ndryshme.

Gjithashtu, prej gabimeve është edhe harxhimi i tepërt i ujit gjatë marrjes së guslit.

TEJEMMUMI (ABDESTI SIMBOLIK)

Feja Islame dallohet për sigurimin e lehtësimeve. Nga këto lehtësira është edhe tejemmumi në rastet e mungesës së ujit apo të dëmit që mund të shkaktojë përdorimi i ujit.

All-llahu (subhanehu ue teala) thotë:

“Në qoftë se jeni të sëmurë, ose në ndonjë udhëtim, ose ndonjëri prej jush vjen prej vendit të nevojës, ose keni kontaktuar me gratë dhe nuk gjeni ujë, atëherë mësyni dheun e pastër (merrni tejemmum) dhe me të fërkoni fytyrat dhe duart tuaja.” (El-Maide, 6)

Mënyra e marrjes së tejemmumit

Së pari e bën nijet me zemër (për të marrë tejemmum) dhe thua **Bismil-lah**, pastaj me të dy duart i mëshon tokës në të cilën ka dhé, pastaj e fshin fytyrën dhe duart deri te nyjet.

Disa gabime që bëhen gjatë marrjes së tejemmumit

Është e gabuar marrja tejemmum duke i fshirë duart deri te bërrylat, sepse duart duhet të fshihen deri te nyjet e duarve, duke fshirë vetëm pjesën e jashtme.

Gjithashtu, e gabuar është edhe marrja tejemmum me gjërat në të cilat nuk ka dhé, si p.sh. marrja tejemmum në muret e lyera me ngjyrë.

Prej gabimeve është edhe marrja e tejemmumit duke qenë e mundur gjetja e ujit.

Vërejtje: Duhet ta dimë se, në mungesë të ujit, tejemmumi zëvendëson guslin; d.m.th. nëse njeriu është xhunub dhe nuk ka ujë, atëherë merr tejemmum dhe mund të falë namaz apo të lexojë Kur'an etj.

Faktorët që prishin tejemmumin

Tejemmumi prishet nga çdo faktor që e prish edhe abdestin. Përveç këtyre, tejemmumi prishet edhe sa po të gjendet uji.

ABDESTI

Një prej kushteve të namazit është edhe abdesti, pa të cilin nuk ka namaz. Ka thënë Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem): “*Nuk ia pranon All-llahu namazin atij, i cili e kryen nevojën (e madhe apo të vogël), derisa të pastrohet.*”³

Vlera e abdestit

Ka thënë Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem): “*A dëshironi t'u tregoj për një gjë që All-llahu t'ua shlyen gabimet tuaja dhe me çka i lartëson gradat tuaja?*”. Thanë të pranishmit: “*Gjithsesi, o i Dërguar i All-llahut.*” Tha i Dërguari (salAll-llahu alejhi ue selem): “*Marrja abdest në ditët e vështira (në ditët e ftohta apo abdesti i të sëmurit), si dhe shpeshtimi i shkuarjes në xhami dhe pritja e namazeve në xhami pas namazit që ke falur në xhami. Kjo është fortifikatë. Kjo është fortifikatë...*”⁴

Mënyra e marrjes së abdestit

Ka thënë All-llahu (xhele shanuhu):

“*O ju që keni besuar! Kur doni të kryeni faljen, lani fytyrat tuaja dhe duart tuaja deri në bërryla, kaloni duart e lagura mbi kokat tuaja, lani edhe këmbët deri në nyje (kyçë).*” (El-Maide, 6)

Gjithashtu, transmetohet nga Hammani (radijAll-llahu anhu), se Othmani (radijAll-llahu anhu) ka kërkuar ujë për të marrë abdest

---

³ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

⁴ Transmeton Muslimi.

dhe i ka larë duart tri herë, pastaj e ka shpërlarë gojën dhe hundën tri herë, pastaj e ka larë fytyrën tri herë, pastaj e ka larë dorën e djathtë deri në bërryl tri herë, pastaj e ka larë dorën e majtë njësoj si të djathtën, pastaj i ka dhënë mes 'h (kalim me duar të lagura) kokës, pastaj e ka larë këmbën e djathtë deri te nyja e këmbës tri herë, pastaj e ka larë këmbën e majtë njësoj si të djathtën, e pastaj ka thënë: *"E kam parë Pejgamberin (salAll-lahu alejhi ue selem) duke marrë abdest ngjashëm me këtë abdest që mora unë."*⁵

Nga ky ajet dhe ky hadith mund të nxjerrim mënyrën e marrjes së abdestit:

Bën nijet me zemër dhe pastaj e përmend All-llahun (subhanehu ue teala) duke thënë 'Bismilahir-Rahmanir-Rahim' (shih foton nr.1).

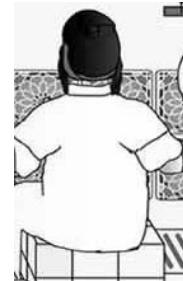

foto nr. 1

Lan duart tri herë me ujë të pastër deri në kyçe; së pari të djathtën e pastaj të majtën (shih foton nr.2).

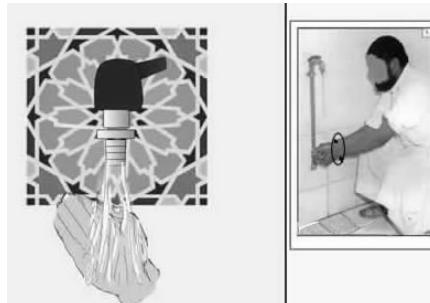

foto nr. 2

---

⁵ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Merr ujë me dorën e djathëtë dhe e shpëlan gojën tri herë. E shpëlan hundën tri herë (është sunnet që të merret uji me dorën e djathëtë dhe të shpëlahet goja dhe hunda po me atë ujë, duke e futur një pjesë në gojë dhe një pjesë në hundë), (shih foton nr.3).

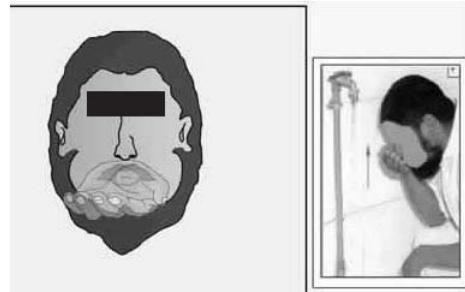

foto nr. 3

Pastaj lan fytyrën tri herë, duke filluar për së gjati prej fillimit të flokëve deri tek arra e fytit, kurse për së gjeri prej veshit deri te veshi tjetër (shih foton nr. 4).

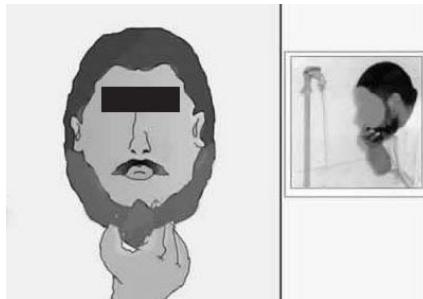

foto nr. 4

Vërejtje: Larja e fytyrës për ata të cilët nuk kanë flokë (tullac): ata duhet ta lajnë fytyrën prej aty ku rëndom fillojnë flokët e njerëzve të cilët kanë flokë. Kurse, ata të cilët kanë mjekra të rralla duhet ta lajnë fytyrën duke i futur gishtat nëpër mjekër dhe duke e fërkuar atë, kurse ata të cilët e kanë mjekrën e shpeshtë duhet ta lajnë atë sipërfaqësisht, duke mos e fërkuar.

Pastaj lan dorën e djathtë
dhe dorën e majtë duke
filluar prej gishtave e deri te
bërrylat (shih fotot nr.5)

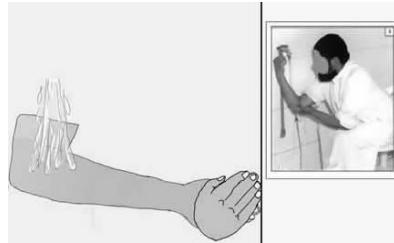

foto nr. 5

Pastaj i jep mes'h kokës duke
i vendosur duart në fillim të
flokëve, duke e përfshirë
pjesën e flokëve deri te qafa
dhe duke i kthyer ato (duart)
në fillim të flokëve (shih foton
nr.6).

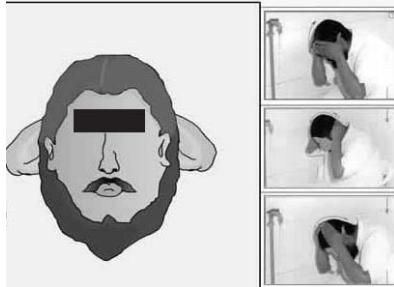

foto nr. 6

Pastaj lan veshët duke e futur
gishtin tregues në vesh, kurse
me gishtin e madh lan veshin
nga pjesa e prapme (shih
foton nr.7).

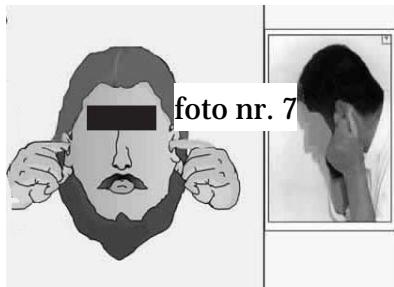

foto nr. 7

Pastaj lan së pari këmbën e djathtë dhe pastaj të majtën deri te nyja e këmbës duke e përfshirë edhe atë (nyjen e këmbës), (shih foton nr.8).

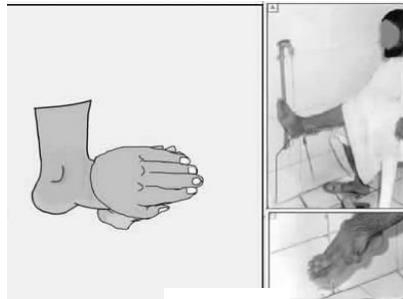

foto nr. 8

Prej sunnetit është që, pasi ta përfundosh abdestin, të thuash këtë dua:

Transmetohet nga Omeri (radijAll-llahu anhu), se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: *“Nuk ka asnje njeri që merr abdest të plotë (duke i plotësuar të gjitha kushtet e abdestit) dhe thotë “Esh-hedu en la Ilahe il-llahu vahdehu la sherike lehu, ve esh-hedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu” veçse i çelen atij tetë dyert e xhennetit dhe hyn në cilën prej tyre dëshiron.”⁶*

Disa gabime që bëhen me rastin e marrjes së abdestit

1. Shqiptimi i nijetit me gojë duke thënë: *“Po e bëj nijet për të marrë abdest”*. E vërteta është se nijeti bëhet me zemër e jo me gojë, sepse s'është transmetuar asnje hadith që tregon se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) e ka bërë nijetin me gojë.
2. Futja e ujit në gojë dhe nxjerra e tij duke mos e shpëlarë gojën.
3. Mosshpëlarja e hundës si duhet.

---

⁶ Transmeton Muslimi.

4. Larja e fytyrës duke mos i përfshirë të gjitha pjesët apo kufijtë e fytyrës (të cilat i cekëm më lart), (shih foton nr.9).

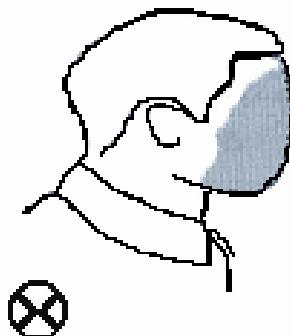

foto nr. 9

5. Moslarja e pjesës së jashtme të shuplakës (pasi pjesa e brendshme lahet duke marrë ujë me të), duke e larë dorën deri te bërryli (shih foton nr.10).

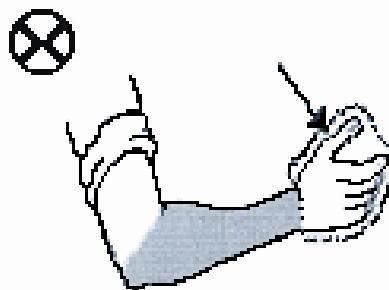

foto nr.10

Disa mendojnë se shuplaka nuk duhet të lahet, pasi është larë në fillim të abdestit. Ky mendim është i gabuar, sepse larja e duarve në fillim është sunnet, ndërsa larja e tyre deri në bërryla është farz.

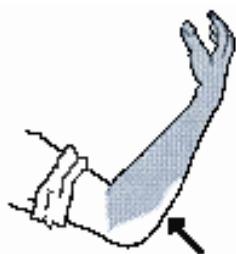

foto nr. 11a

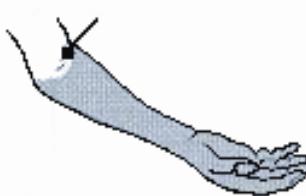

foto nr. 11b

6. Moslarja e bërrylave siç duhet, duke lënë disa pjesë të dorës pa u depërtuar uji (shih foton nr.11a dhe 11b).
7. Prej gabimeve është edhe larja e qafës pasi kemi larë veshët, sepse ky veprim është bidat.
8. Gabim është edhe moslarja e zogut të këmbës ose përrreth saj (shih fotot nr.12a dhe 12b).

foto nr. 12a

foto nr. 12b

9. Gjithashtu, gabim është fërkimi i tepërt i pjesëve të trupit gjatë marrjes së abdestit.
10. Prej gabimeve është edhe harxhimi i tepërt i ujit, si p.sh. larja e pjesëve të trupit më shumë se 3 herë.

11. Prej gabimeve është edhe mos'heqja e disa gjërave të cilat e pengojnë depërtimin e ujit në pjesët e trupit, siç është llaku për zbukurimin e thonjve. Nëse personi është i detyruar ta mbajë atë pengesë, siç është allçiu, atëherë ai nuk duhet ta heqë atë, por duhet t'i japë mes'h asaj pjese të trupit.

12. Një prej gabimeve është edhe përmendja e disa duave (lutjeve) gjatë marrjes së abdestit, si p.sh. duke e larë dorën e djathtë të thuash: "*O Zot, ma jep librin (në Ditën e Gjykimit) në dorën e djathtë*", ose duke e larë dorën e majtë të thuash: "*O Zot, mos ma jep librin në dorën e majtë*". Kjo është bidat, sepse nuk ka asnje argument që tregon se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) e ka bërë një gjë të tillë.

Dhënia mes'h mesteve

Transmetohet se Mugire ibn Shobe (radijAll-llahu anhu) ka thënë:

"Kam qenë me Pejgamberin (salAll-llahu alejhi ue selem) (në një udhëtim, siç ceket në Buhari) dhe ka filluar Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) të marrë abdest. Unë e zgjata dorën që t'ia zbat h mëtët Pejgamberit (salAll-llahu alejhi ue selem), por më tha: "Léri ato (mëtët), sepse unë ato i kam mbathur duke qenë ato (këmbët) të pastërtë (d.m.th. me abdest)." Dhe pastaj Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) u dha mes'h atyre."

Për t'i dhënë mes'h mesteve apo çorapeve duhet të plotësojmë dy kushte:

- duhet që mëtët apo çorapet të mbathen pasi njeriu të ketë marrë abdest.
- duhet që mëtët apo çorapet t'i mbulojnë ato pjesë të këmbës, larja e të cilave është farz, d.m.th. deri te nyja

---

⁷ Transmeton Ebu Davudi, hadithi është sahih.

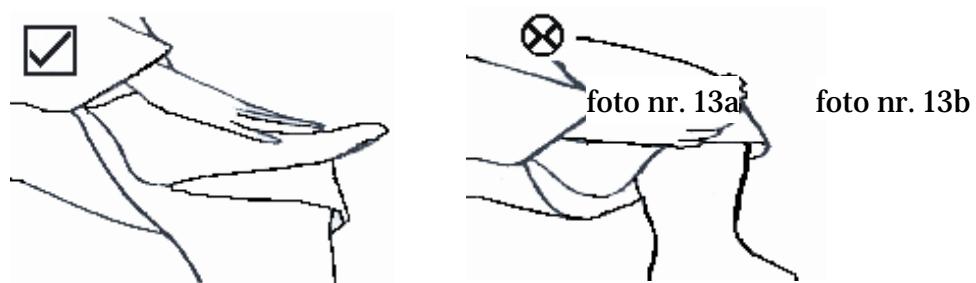
e këmbës. Kurse çorapet kushtëzohen që të mos jenë tepër të holla.

Mënyra e dhëniës mes'h

Transmetohet se Aliu (radijAll-llahu anhu) ka thënë:

“Sikur të ishte feja e bazuar në logjikë (e jo në argumente), mes’hi do t’u duhej dhënë mesteve nga ana e poshtme, kurse unë e kam parë Pejgamberin (salAll-llahu alejhi ue selem) duke i dhënë mes’h mesteve në anën e sipërme.”⁸

D.m.th. mes’hi merret duke e lagur dorën dhe duke i dhënë mes’h mesteve në anën e sipërme (shih foton nr.13a), e jo në anën e poshtme (shih foton nr.13b).

Kohëzgjatja e mes’hit

Transmetohet se Safuan ibn Assali ka thënë:

---

⁸ Transmeton Ebu Davudi, hadithi është sahih.

“Na ka urdhëruar Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) që, kur të jemi në udhëtim, të mos i heqim mestet tri ditë dhe tri netë.”⁹

Gjithashtu, transmetohet se Ali ibn Ebi Talibi (radijAll-llahu anhu) ka thënë:

“E ka bërë Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) (mes’hin mbi meste) për musafirin tri ditë dhe tri netë, kurse për vendasin një ditë dhe një natë.”¹⁰

D.m.th. kohëzgjatja e mes’hit për musafirin (udhëtarin) është tri ditë dhe tri netë, d.m.th. ka të drejtë t’i japë mes’h mesteve apo çorapeve tri ditë dhe tri netë, kurse për vendasin, i cili është te familja e vet, një ditë dhe një natë.

Prej kur llogaritet koha e mes’hit?

Fillimi i llogaritjes së kohës së mes’hit fillon atëherë kur personi merr mes’h (për herë të parë), e jo prej kohës kur ai person i mbath mestet apo çorapet, e as prej momentit kur ai e prish abdestin. P.sh. njeriu ka marrë abdest dhe i ka mbathur mestet apo çorapet në orën 12 dhe e ka prishur abdestin në orën 14, kurse mes’h ka marrë në ora 16. Ky person duhet ta llogarisë kohën prej atij momenti kur ka marrë mes’h e jo prej momentit kur ka marrë abdest, e as prej atij momenti kur e ka prishur abdestin.

---

⁹ Transmeton Nesaiu dhe Tirmidhiu, hadithi është hasen.

¹⁰ Transmeton Muslimi.

Vërejtje: Nëse personi i zbath mestet apo çorapet, nuk e prish abdestin, por i humb e drejta e mes'hit, d.m.th. nuk ka të drejtë t'i japë më mes'h çorapeve apo mesteve, kurse abdestin e ka në rregull.

Çfarë e prish abdestin?

Abdestin e prishin këto gjëra:

1. Dalja e urinës, të vjellurit, ose dalja e gazrave nga trupi.
2. Fjetja, të fiktit, dehja, ose raste të tjera të humbjes së vetëdijes.
3. Dalja e lëngut të bardhë (nga organi gjenital), i cili del para spermës (farës). Ky lëng dallon nga sperma, sepse del jo me vrull dhe me sasi shumë më të vogël. Ka shumë njerëz të cilët mendojnë se kjo është spermë dhe duhet të merret gusël (pastrim i tërë trupit) pas daljes së këtij lëngu. Ky lëng del shumë shpesh nga epshi, mirëpo ndodh që të dalë edhe gjatë kryerjes së nevojës së madhe apo të vogël (zakonisht në pubertet). Nëse një personi i del ky lëng, atëherë duhet ta lajë organin gjenital dhe të marrë abdest, e nuk është i detyruar të marrë gusël. Argument për këtë është hadithi i Pejgamberit (salAll-llahu alejhi ue selem), që transmetohet nga Aliu (radijAll-llahu anhu): *“Kam qenë një person që më ka dalë shumë shpesh lëngu i bardhë (nga organi gjenital) dhe i kam thënë Mikdadit që ta pyesë Pejgamberin (salAll-llahu alejhi ue selem) për këtë. Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) i ka thënë: “Duhet të marrësh abdest.””¹¹*
4. Prekja e organit gjenital me qëllim, gjithashtu, e prish abdestin, siç transmetohet nga Busretu bint Safuani (radijAll-llahu anha), se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë:

---

¹¹ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

“Kush e prek organin gjenital, le tē marrē abdest.”¹²

5. Ngrënia e mishit tē devesë e prish abdestin. Transmetohet nga Xhabiri (radijAll-llahu anhu), se një njeri e ka pyetur Pejgamberin (salAll-llahu alejhi ue selem):

“A duhet tē marr abdest pas ngrënies së mishit tē deleve?” Ka thënë Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem): *“Nëse dëshiron.”* Pastaj e ka pyetur Pejgamberin (salAll-llahu alejhi ue selem): *“A duhet tē marr abdest pas ngrënies së mishit tē devesë?”* Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: *“Po.”¹³*

---

¹² Transmeton Ebu Davudi, Tirmidhiu, Nesaiu, Ibn Maxhe, hadithi është sahih.

¹³ Transmeton Muslimi.

NAMAZI

Hyrje

Falënderimi i qoftë All-llahut (xhele shanuhu), i Cili e bëri namazin farz për robërit e Tij duke thënë:

“Dhe faleni Namazin!” (El-Bekare, 43)

Dhe e ka bërë shkak për ta larguar besimtarin nga e keqja dhe e fëlliqura. All-llahu (xhele shanuhu) thotë:

“Në të vërtetë namazi parandalon nga El-Fahsha (çdo vepër e papëlqyer, e keqe, të cilën e ndalon Islami) dhe nga El-Munker (vepër e padrejtë, mosbesimi, politeizmi dhe gjynahet të tjera të mëdha).” (El-Ankebut, 45)

Bekimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të Dërguarin (salAll-llahu alejhi ue selem), mbi familjen e tij dhe shokët e tij. I Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: *“Faluni ashtu siç më keni parë mua duke u falur.”*¹⁴

Rëndësia e namazit

Namazi është kushti i dytë prej kushteve të Islamit. Transmetohet nga Abdullah ibn Omeri (radijAll-llahu anhu), se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë:

“Është ngritur Islami në pesë shtylla: Dëshmia se nuk ka Zot tjetër që e meriton adhurimin përvçeç All-llahut (xhele shanuhu) dhe se Muhammedi (salAll-llahu alejhi ue selem) është i Dërguar i All-llahut, falja e namazit, dhënia e zekatit,

---

¹⁴ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

shkuarja në haxh (për ata të cilët kanë mundësi) dhe agjërimi i Ramazanit.”¹⁵

All-llahu (xhele shanuhu) thotë:

“Vazhdoni rregullisht namazet (faljet), e edhe atë namazin e mesëm, dhe ndaj All-llahut të jeni respektues (në namaze).” (El-Bekare, 238)

Transmetohet se Abdullah ibn Mesudi (radijAll-llahu anhu) ka thënë: “E pyeta të Dërguarin e All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) se cila punë është më e dashur tek All-llahu (teala). Më tha: “Namazi në kohën e tij.” “E pastaj?”- e pyeta. “Bamirësia ndaj prindërve.” “Po pastaj?” “Lufta në rrugën e All-llahut (xhele shanuhu)”, m'u përgjigj ai.”¹⁶

Pasojat e lënies së namazit

Të gjithë muslimanët janë të një qëndrimi se kush mohon që namazi është farz (obligim), ka bërë kufër dhe ka dalë nga Islami. Gjithashtu, të gjithë muslimanët pajtohen se lënia e namazit me qëllim apo me përtaci është prej mëkateve të mëdha dhe se mëkatit i lënies së tij është më i madh tek All-llahu se mëkatit i mbytjes së njeriut, mëkatit i amoralitetit, mëkatit i pirjes së alkoolit dhe ai person meriton dënimin e dhimbshëm në Ditën e Gjykimit. Ndërsa shumë dijetarë kanë anuar nga ajo se lënia e namazit me qëllim apo me përtaci është kufër që e nxjerr njeriun nga Islami, duke u argumentuar me argumente të shumta, siç transmetohet nga Abdullah ibn Umeri (radijAll-llahu anhu), se Pejgamberi (alejhi selam) ka thënë: “*Jam urdhëruar t'i luftoj njerëzit derisa të dëshmojnë se nuk ka Zot që e meriton adhurimin përveç All-llahut dhe ta falin namazin dhe ta jasin zekatin. E nëse i*

---

¹⁵ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

¹⁶ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

bëjnë këto, e kanë të mbrojtur nga unë gjakun e tyre dhe pasurinë e tyre.”¹⁷

Transmetohet se Burejde ka thënë: “*E kam dëgjuar Pejgamberin (salAll-llahu alejhi ue selem) se ka thënë: “Ajo që na dallon ne nga ata (kafirave) është namazi, e kush e lë atë, ka bërë kufër.”*¹⁸

Gjithashtu, shumë sahabë (shokë) të Pejgamberit (salAll-llahu alejhi ue selem) kanë thënë se lënia e namazit është kufër dhe e nxjerr njeriun nga besimi, siç transmetohet nga Abdullah ibn Shekiku: “*Shokët e Pejgamberit (salAll-llahu alejhi ue selem) nuk e kanë konsideruar lënien e asnjë vepre kufër, përveç lénies së namazit.*”¹⁹

Ezani dhe ikameti

Ezani shërbën për lajmërimin e muslimanëve për hyrjen e kohës së namazit. Mënyra e thirrjes së ezanit është:

All-llahu Ekber, All-llahu Ekber

All-llahu Ekber, All-llahu Ekber

Eshhedu en la ilahe il-llAll-llah

Eshhedu en la ilahe il-llAll-llah

Eshhedu enne Muhammeder-resulullah

Eshhedu enne Muhammeder-resulullah

Hajje alas-salah, Hajje alas-salah

Hajje alal-felah, Hajje alal-felah

(Gjatë ezanit të sabahut shtohet fjalia):

Es-salatu hajrun minen-neum

Es-salatu hajrun minen-neum

---

¹⁷ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

¹⁸ Transmeton Muslimi dhe Ahmedî.

¹⁹ Transmeton Tirmidhiu.

All-llahu Ekber, All-llahu Ekber

La Ilahen il-lAll-llah

Dëgjuesi i ezanit i përsërit të gjitha fjalët njësoj sikurse muezini (thirrësi i ezanit), me përjashtim të “**Hajje ‘alas-salah, Hajje ‘alas-salah**” dhe “**Hajje ‘alel-felah, Hajje ‘alel-felah**”, ku ai thotë: “**La Haule ue la Kuvvete il-la bil-Lah, La Haule ue la Kuvvete il-la bil-Lah.**”

Pas përfundimit të ezanit thotë:

“All-llahumme sal-li ‘ala Muhammedin ue ‘ala ali Muhammed, kema sal-lejte ‘ala Ibrahime ue ‘ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid.

“All-llahumme barik ‘ala Muhammedin ue ‘ala ali Muhammed, kema barekte ‘ala Ibrahime ue ‘ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid.”

I Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Ai që, kur dëgjon ezanin, thotë: “All-llahumme Rabbe hadhihi daueti tammeti ues-salatil kaimeh, ati Muhammeden el-uasilete uel-fadilete ue bhath-hu mekamen mahmuden el-ledhi ueadteh”, do ta meritojë ndërmjetësimin tim në Ditën e Gjykitit.*”²⁰

Ikameti thuhet para çdo namazi farz duke thënë. Mënyra e thirrjes së ikametit është:

All-llahu Ekber, All-llahu Ekber

Eshhedu en la ilahen il-lAll-llah

Eshhedu enne Muhammeder-resulullah

Hajje ‘alas-salati, Hajje ‘alal-felah,

Kad kametis-salatu, Kad kametis-salah

All-llahu Ekber, All-llahu Ekber

La Ilahen il-lAll-llah

---

²⁰ Transmeton Buhariu.

Kushtet e namazit

Që njeriu të fillojë të falet, duhet të plotësojë patjetër këto kushte:

1. Të jetë musliman, moshërritur dhe i mençur.²¹

Transmetohet nga Aliu (radijAll-llahu anhu), se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Nuk shkruan lapsi (nuk i shkruan veprat e mira dhe të këqija) për tre persona: Për atë që flen derisa të zgjohet; për fëmijën, derisa të rritet dhe për personin mentalisht të sëmurë, derisa të shërohet.*”²²

Në këtë hadith është përmendur se fëmija nuk është i obliguar të falë namaz, mirëpo prindi ose përgjegjësi i tij është i obliguar që t'ia mësojë fëmijës së tij faljen e namazit, siç transmetohet nga Abdullah ibn Amër ibn Asi: “*Ka thënë Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem): “Urdhëroni fëmijët tuaj ta falin namazin kur t'i mbushin shtatë vjet, e rrihini ata (nëse nuk e falin namazin) kur t'i mbushin dhjetë vjet dhe ndajini nga shtrati.*”²³

2. Të jetë i pastër nga ndytësirat e trupit, teshave dhe vendit ku do të falet. Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) thotë: “*All-llahu nuk e pranon namazin e atij që nuk është i pastër.*”²⁴

Vërejtje 1: Moskujdesja gjatë pastrimit pas kryerjes së nevojës, duke ngelur papastërtia në trup a në rroba, shkakton që namazi të mos jetë i vlefshëm. Po ashtu, moskujdesja gjatë pastrimit pas kryerjes së nevojës është një prej shkaqeve të dënimit të njeriut në varr. Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem), duke kaluar pranë dy varreve, ka thënë: “*Me të vërtetë këta të dy po ndëshkohen, por nuk po*

²¹ Të mos jetë psiqikisht i sëmurë.

²² Transmeton Ebu Davudi, hadithi është sahih.

²³ Transmeton Ibn Maxhe dhe Ebu Davudi, hadithi është sahih.

²⁴ Transmeton Nesaiu, hadithi është sahih.

*ndëshkohen për shkak të gjërave të pamundshme; njëri prej tyre është marrë me përgojim, ndërsa tjetri nuk është fshehur nga njerëzit kur ka kryer nevojën e vogël.*²⁵

Vërejtje 2: Disa prej të sëmurëve dhe njerëzve të moshuar e lënë namazin për arsy se nuk kanë mundësi ta mbajnë abdestin, për shkak të nevojës së vogël dhe gazrave. Ky është një gabim i madh, sepse namazi është farz (obligim) për çdo musliman, të rritur dhe të mençur, derisa të vdesë. I sëmuri ose i moshuari i tillë duhet që para namazit t’i lajë ato pjesë që i ka prekur ndytësira dhe të fillojë të falet. Nëse i ndodh kjo gjë gjatë namazit, atëherë ai në këtë rast nuk e ndërpren namazin, por e përfundon atë. Mirëpo obligohet që para çdo namazi t’i pastrojë ato vende a rroba në të cilat ka ndytësirë dhe le të marrë abdest e pastaj të falet.

Vërejtje 3: Po ashtu, disa njerëz, kur zgjohen prej gjumit, zgjohen xhunub²⁶ dhe shohin se koha e namazit është ngushtuar. Duke u frikësuar se mos po u kalon namazi, marrin abdest dhe falen duke mos marrë gusël.²⁷ Kjo është gabim, sepse abdesti nuk e largon papastërtinë e xhunubllëkut. Është e patjetërsueshme që ky person të lahet, kurse në mungesë të ujtit duhet të marrë tejemmum dhe të falet.

3. Mbulimi i avretit. All-llahu (xhele shanuhu) thotë:

“O Bijtë e Ademit! Vishni stolitë tuaja (petkun më të mirë dhe të pastër) kur faleni.” (El-A’raf, 31)

---

²⁵ Transmeton Buhariu.

²⁶ Dalja e spermës, qoftë me marrëdhënie seksuale, qoftë vetveti.

²⁷ Larja e tërë trupit.

Avreti te meshkujt është prej kërthizës deri te gjunjët, kurse te femrat është i tërë trupi, përveç fytyrës dhe duarve. All-llahu (xhele shanuhu) thotë:

“Dhe të mos i shfaqin zburimet e tyre, përveç asaj që është e dukshme.” (En-Nur, 31)

Bin Bazi (All-llahu e mëshiroftë) ka thënë për ajetin ***“Përveç asaj që është e dukshme”***, se ato janë duart dhe fytyra.

Vërejtje: Gruaja e mbuluar me nikab (ferexhe), nëse frikësohenet se në atë vend ku do të falet kalojnë njerëz apo e shohin njerëzit, atëherë është e obliguar që mos ta heqë nikabin (ferexhenë).

4. Hyrja e kohës së namazit, po ashtu, është prej kushteve për faljen e namazit dhe nuk lejohet të falet namazi para se të hyjë koha e tij. All-llahu (xhele shanuhu) thotë:

“Vërtetë, namazi u është bërë detyrim besimtarëve në kohë të përcaktuar.” (En-Nisa, 103)

d.m.th. në kohë të caktuar, me përjashtim të rastit kur personi është musafir dhe i bashkon dy namaze. Atëherë i lejohet ta falë namazin para kohës, d.m.th. e fal ikindinë në kohën e drekës, ose jacinë në kohën e akshamit.

5. Drejtimi kah Kibla²⁸ është kusht për plotësimin e namazit. All-llahu (xhele shanuhu) thotë:

“Kështu pra, ktheje fytyrën tënde në drejtim të Mesxhidil-Haramit (Xhamisë së Shenjtë në Mekke).” (El-Bekare, 144)

6. Një prej kushteve të namazit është edhe nijeti për faljen e namazit të caktuar, sepse Pejgamberi (salAll-llahu

---

²⁸ Qabeja – në Mekke.

alejhi ue selem) ka thënë: “*Me të vërtetë veprat shpërblehen sipas qëllimeve.*”²⁹

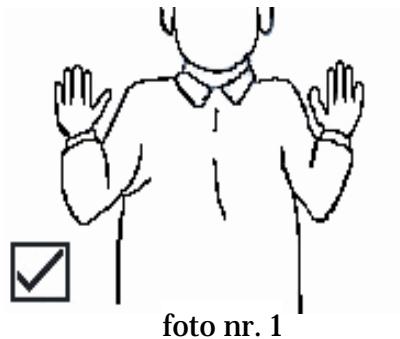
Vërejtje: Nijeti bëhet me zemër, kurse shqiptimi i nijetit me gojë është bidat (risi në fe). Në lidhje me këtë, Ibn Kajjimi ka thënë se i Dërguari (salAll-llahu alejhi ue selem) nuk e ka bërë asnjëherë nijetin me gojë, kurse ajo që bëjnë disa nga njerëzit sot (shqiptimin e nijetit me gojë) është bidat. Ne nuk kemi të drejtë të bëjmë diçka që nuk e ka bërë Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem), sepse Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Faluni ashtu si më keni parë mua duke u falur.*” Nuk ka ndonjë hadith sahih³⁰ apo daif³¹ që tregon se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) apo sahabët e kanë bërë një gjë të tillë.

Forma e namazit

Pasi plotëson kushtet e përmendura, bën nijetin me zemër, siç e cekëm, pastaj:

Së Pari: Ngre duart në lartësinë e supeve ose të veshëve dhe thua: **All-llahu Ekber** (All-llahu është më i Madhi) duke shikuar vendin ku do të

besh sexhde (shih foton nr.1).

---

²⁹ Transmeton Buhariu.

³⁰ I vërtetë.

³¹ I dobët.

Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Nuk plotësohet namazi i ndokujt përderisa të marrë abdest ashtu si duhet e pastaj të thotë: “All-llahu Ekber.*”³²

Po ashtu, transmetohet se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) disa herë i ngrente duart deri në lartësinë e supeve e disa herë në lartësinë e veshëve.³³

Së Dytë: Vendos dorën e djathtë mbi dorën e majtë dhe i vendos kështu duart në gjoks, sikurse transmetohet se i Dërguari (salAll-llahu alejhi ue selem) kaloi pranë një njeriu që falej dhe e pa se kishte vënë dorën e majtë mbi dorën e djathtë. Ia zgjidhi duart dhe ia vendosi dorën e djathtë mbi dorën e majtë. Transmetohet nga Tavusi se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) e ka vendosur dorën e djathtë mbi dorën e majtë dhe të dyja në gjoks.³⁴

Për lidhjen e duarve ekzistojnë dy mundësi:

1. Vendoset shuplaka e djathtë mbi shuplakën e majtë (shih foton nr.2) ose

2. Kapet dora e majtë me dorën e djathtë (shih foton nr.3).

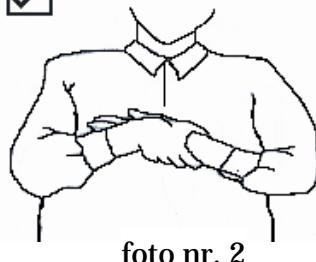

foto nr. 2

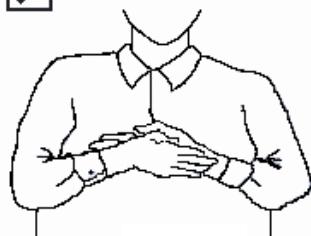

foto nr. 3

---

³² Transmeton Taberaniu, hadithi është sahih.

³³ Transmeton Buhariu, Nesaiu dhe Ebu Davudi.

³⁴ Transmeton Ebu Davudi, hadithi është sahih.

Së Treti: Pastaj thua njérën prej këtyre duave: **“Subhaneke All-llahumme ve bihamdike ve tebarekesmuke ve teala xhedduke ve la ilahe gajruke”**

(*I Lartësuar qofsh, o Zoti im, dhe për Ty éshtë falënderimi, i Lartësuar qoftë Emri Yt dhe e Lartësuar qoftë Madhështia Jote, s’ka të adhuruar tjetër përveç Teje.*) (Tirmidhiu, Ibn Maxhe) Ose:

“All-llahumme ba’id bejni ve bejne hatajaje kema ba’adte bejnel-meshriki vel-magrib, All-llahumme nekkini min hatajaje kema junekka eth-thevbul-ebjedu mined-denesi, All-llahumme igsilni min hatajaje bil mai veth-thelxhi vel-beredi.”

(*O Zoti im, më largo mua nga mëkatet e mia, ashtu siç e ke larguar Lindjen nga Perëndimi. O Zoti im, më pastro mua prej mëkateve të mia, ashtu siç pastrohet rroba e bardhë nga njollat. O Zoti im, më pastro prej mëkateve të mia me ujë, borë dhe breshër.*)³⁵

Së Katërti: Thua suren El-Fatiha, duke u argumentuar me atë se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Nuk ka namaz kush nuk lexon suren El-Fatiha.*”³⁶

Po ashtu, transmetohet se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Kush fal namaz dhe nuk e lexon suren El-Fatiha, ai namaz éshtë i mangët, ai namaz éshtë i mangët, ai namaz éshtë i mangët, jo i plotë.*”³⁷

---

³⁵ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

³⁶ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

³⁷ Transmeton Muslimi.

E'udhu bil-lahi minesh-shejtanir-raxhim
Bismil-lahir-Rahmanir-Rahim.
El-hamdu lil-lahi rabbil alemin
Er-rahmanir-rahim
Maliki jeumid-din
Ijjake na'budu ue ijjake nesta'in
Ihdinas-siratal mustekim
Siratal-ledhine en'amte alejhim
Gajril magdubi alejhim ue led-dal-lin.
(Amin)

Pas leximit tē sures El-Fatiha duhet thënë "**Amin**", pa zë në namazet kur imami lexon pa zë dhe me zë në namazet kur imami lexon me zë, siç transmetohet nga Ebu Hurejra, se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: "*Kur tē thotë imami: "Gajril magdubi alejhim ue led-dal-lin" thoni "Amin."*"

Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) thotë: "*Kur tē thotë dikush prej jush **Amin**, edhe melekët nē qiell thonë **Amin**, e nëse thënia e ndonjërit prej jush përputhet me thënien e melekëve, i falen mëkatet që ka bërë më parë.*"³⁸

Në një hadith tjetër qëndron: "*Thoni amin, ju do All-llahu.*"³⁹

Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: "*Çifutët nuk ua kanë zili në asnjë send, siç ua kanë zili në selamin (përshëndetjen islamë) dhe në thënien Amin pas imamit.*"⁴⁰

Në vazhdim, lexon atë që e di më së miri nga Kur'ani.

---

³⁸ Transmeton Buhariu, Muslimi, Nesaiu dhe Daremiu.

³⁹ Transmeton Muslimi dhe Ebu Avvane.

⁴⁰ Transmeton Buhariu.

Vërejtje: Në namazet ku imami e lexon Fatihan pa zë, jemi të obliguar që edhe ne ta lexojmë atë, sepse Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Nuk ka namaz kush nuk e lexon suren El-Fatiha*”⁴¹, kurse në namazet ku imami e lexon Fatihan me zë nuk jemi të obliguar ta lexojmë, por jemi të obliguar ta dëgjojmë imamin duke lexuar.

Së Pesti: Pastaj, duke thënë “**All-llahu Ekber**”, dhe njëkohësisht duke i ngritur duart në lartësinë e supeve ose të veshëve (shih foton nr.1), shkon (përkulesh) në ruku.

Transmetohet se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem), pasi mbaronte leximin, heshte pak, pastaj ngrente duart duke marrë tekbir dhe shkonte në ruku.⁴²

Forma e rukusë: Rukuja është përkulja e njeriut duke e drejtuar shpinën dhe duke i kapur gjunjët me dy duart e tij, duke i patur gishtat e hapur dhe duke shikuar vendin e sexhdes (shih foton nr.4).

Transmetohet se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) i vendoste pëllëmbët e duarve në gjunjë, “aq

mirë i vendoste mbi gjunjë, thua i kishte kapur ato.”⁴³

Në këtë gjendje thua: “**Subhane Rabbijel ‘Adhim**” (tri herë), (*Qoftë i pastër nga të gjitha të metat Zoti i Madhëruar*).⁴⁴

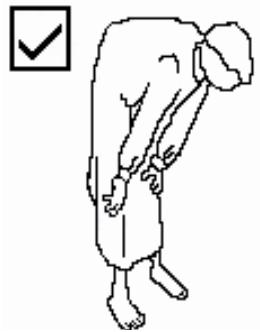

foto nr. 4

⁴¹ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

⁴² Transmeton Ebu Davudi.

⁴³ Transmeton Buhariu.

⁴⁴ Transmeton Ebu Davudi, Ahmedi, Ibn Maxhe, Darekutniu, hadithi është sahih.

Ose thua këtë dua: **“Subhanek All-llahumme Rabben ue bihamdike, All-llahumme gfirli”**, (I Lartësuar qofsh, o Allah, Zoti ynë, Ty të takon falënderimi; O Allah, më fal mua).⁴⁵

Dhe, po ashtu, jemi të obliguar që rukunë ta bëjmë me rehati, në mënyrë që t'u japim mundësi të gjitha pjesëve të trupit të pushojnë gjatë rukusë.

Disa gabime gjatë rukusë:

1. Mosmarrja tekbir duke i ngritur duart para shkuarjes në ruku.

2. Mosdrejtimi i shpinës gjatë rukusë, nëse muslimani ka mundësi ta drejtojë atë (shih fotot nr. 5-6).

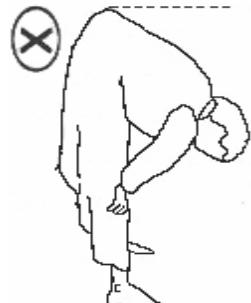

foto nr. 5

foto nr. 6

---

⁴⁵ Transmeton Buhariu.

3. Ulja e kokës apo shikimi drejt gjatë rukusë (shih fotot nr. 7-8)

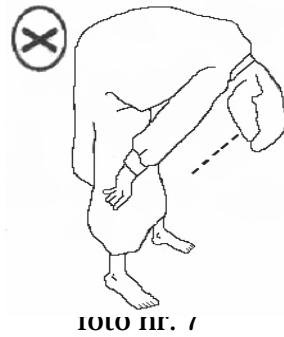

foto nr. 7

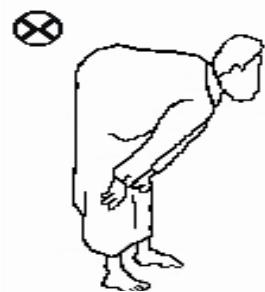

foto nr. 8

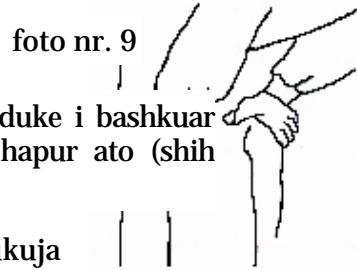

foto nr. 9

Së Gjashti: Duke

thënë “**SemiAll-llahu limen** 4. Kapja e gjunjëve duke i bashkuar gishtat e jo duke i hapur ato (shih **hamideh**”, (All- foton nr.9).

llahu e dëgjon atë që

e falënderon Atë)⁴⁶, çohesh nga rukuja

njëkohësish duke i ngritur duart deri te supet,

tamam sikur merr tekbir (shih foton nr.1), dhe thua:

“Rabbena ue lekel hamd”, (Zoti ynë, *Ty të takon falënderimi*), apo thua: **“Rabbena ve lekel hamd, hamden kethiren tajjiben mubareken fihi”**, (Zoti ynë, *Ty të takon falënderimi, falënderimi i shumtë, në të cilin është mirësia dhe bekimi*).⁴⁷

Gjithashtu, je i obliguar që të mos ngutesh në këtë gjendje, por që të gjitha pjesët e trupit të pushojnë gjatë qëndrimit në këmbë.

Së Shtati: Duke thënë: **“All-llahu Ekber”** shkon në sexhde duke i lëshuar së pari duart, e pastaj gjunjët, siç

⁴⁶ Transmeton Buhariu.

⁴⁷ Transmeton Buhariu.

transmetohet nga Enesi, se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: *“Kur dikush prej jush bën sexhde, le tē mos ulet siç ulet deveja, por le t'i lëshojë duart para këmbëve.”*⁴⁸ Duart ngriten në lartësinë e veshëve apo në lartësinë e kraharonit (shih fotot nr. 10-11).

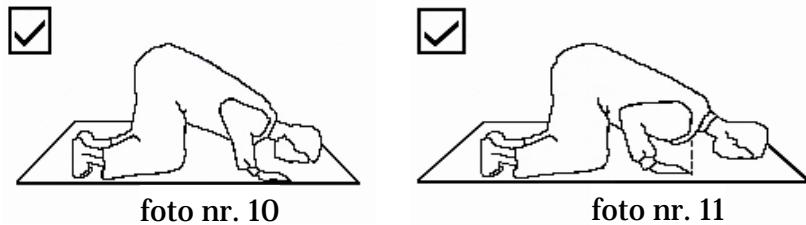

foto nr. 10

foto nr. 11

Në këtë gjendje thuhet njëra prej këtyre duave (lutjeve): **“Subhane Rabbijel a’la”** (tri herë), (*I Madhérishëm qoftë Zoti im i Lartë*)⁴⁹, ose kjo dua: **“Subhaneke All-llahumme Rabbena ue bihamdike, All-llahumme-gfirli”**, (*I Madhérishëm qofsh, o Allah, Zoti ynë, Ty tē takon falënderimi; O Allah, më fal mua.*)⁵⁰

Jemi tē obliguar që sexhden ta bëjmë me shtatë pjesë tē trupit, siç ka ardhur në hadithin ku Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) thotë: *“Jam urdhëruar tē bëj sexhde me shtatë pjesë: tē bëj sexhde me ball”*, dhe tregoi me dorën e tij drejt hundës, *“me dy duart, me dy gjunjtë, me pjesët e këmbëve (d.m.th. gishtat e këmbëve) dhe jam urdhëruar që mos t'i mbledh (tërheq) rrobat dhe flokët.”*⁵¹

Disa gabime gjatë sexhdes:

1. Ngritja e hundës nga^{iiu}, hadithi është sahih sexhdja, duke bërë sexhde vetëm me ballë (shih foton nr.12).

2. Ngritja e njërës këmbë gjatë sexhdes, foto nr. 12 ose vendosja e njërës këmbë mbi tjetrën (shih fotot nr. 13-14).

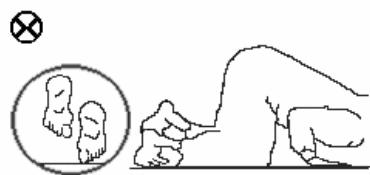

foto nr. 13
3. mbi

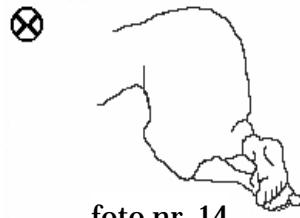

foto nr. 14
Mbështetja e këmbë, ose mbështetja e duarve mbi barkut

foto nr. 15
këmbë (shih fotot
16).

foto nr. 16
nr. 15-

4. Shtrirja e duarve përtokë (shih foton nr.17), sepse Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: "Kur të shkosh në sexhde, lëshoji shuplakat e duarve dhe ngre bërrylat." Dhe thotë: "Drejtohuni në sexhde dhe mos i lëshoni bërrylat përtokë, siç i lëshon qeni."⁵²

⁵² Transmeton Buhariu, Muslimi, Etme.

foto nr. 17

Së Teti: Pastaj, duke thënë: “**All-llahu Ekber**”, ulesh mbi këmbën e majtë, ndërsa gishtat e këmbës së djathët janë kthyer në drejtim të Kiblës (shih foton nr.18).

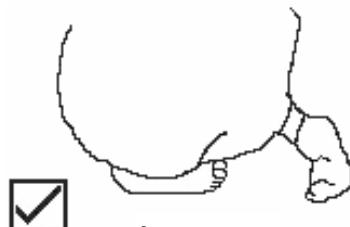

foto nr. 18

Në këtë gjendje, duke qëndruar ulur, thua: “**Rabbi-gfir li, Rabbi-gfir li**” (*O Zoti im, më fal mua; O Zoti im, më fal mua*)⁵³, ose thua këtë dua: “**All-llahumme-gfir li, ver-hamni, ve-hdini, vexh-burni, ve afini, ver-zukni, ver-fani**” (*O Zoti im, më fal mua, më mëshiro mua, më udhëzo mua, më forco mua (në këtë fe), më jep shëndet, më jep furnizim*).⁵⁴

Sexhden e dytë e bën njësoj si të parën dhe pas saj ulesh për të bërë uljen e pushimit. Pastaj çohesh duke i bërë duart grusht dhe duke u mbështetur me duar në tokë, siç transmetohet se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) gjatë ngritjes i bënte duart grusht dhe mbështetej në to.⁵⁵

Rekati i dytë falet njësoj sikurse i pari, vetëm se nuk këndon duanë që këndove në fillim të rekati të parë, e ajo është: “**Subhaneke All-llahumme ve bihamdike ve tebarekesmuke ve teala xhedduke ve la ilahe**

---

⁵³ Transmeton Ebu Davudi.

⁵⁴ Transmeton Buhariu, Muslimi.

⁵⁵ Transmeton Ebu Is'hak El-Harbi.

gajruke", por fillon menjëherë me suren El-Fatiha dhe pas saj lexon çka di tjetër prej Kur'anit, pastaj bën rukunë, drejtohesh nga rukuja, i bën dy sexhde dhe në fund ulesh në uljen e fundit.

Së Nënti: Pasi e përfundon rekatin e fundit të namazit, ulesh në uljen e fundit dhe thua këto dua duke e lëvizur gishtin tregues, ose duke e mbajtur të ngritur, siç transmetohet se: "*Pejgamberi (salAll-lahu alejhi ue selem) vendoste dorën e majtë mbi gjurin e majtë, kurse gishtat e dorës së djathtë i mblidhë dhe me gishtin tregues tregonte drejt Kiblës, duke hedhur shikimin drejt tij (gishtit tregues).*"⁵⁶ Dhe duke e shikuar atë, thua (shih foton nr.19):

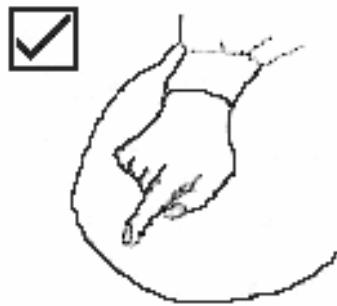

foto nr. 19

**"Et- tehijjatu lil-lahi ues-salavatu
vet-tajjibatu, es-selamu alejke ejjuhen-nebiju ue
rahmetull-lahi ue berekatuhu es-selamu alejna ue
ala ibadil-lahis-salihin**

**Eshhedu en la iluhe ilah-llah ue eshchedu enne
Muhammeden abduhu ue resuluhu."**

**"All-lahumme sal-li 'ala Muhammedin ue ala ali
Muhammed, kema sal-lejte 'ala Ibrahime ue ala ali
Ibrahim, inneke hamidun mexhid;**

---

⁵⁶ Transmeton Ebu Davudi, Ibn Maxhe me sened të vërtetë.

All-llahumme barik 'ala Muhammedin ue ala ali Muhammed, kema barekte 'ala Ibrahime ue ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid".

Pastaj thua njérën prej këtyre duave:

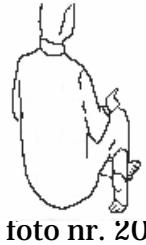
"All-llahumme Rabbena atina fid-dunja hasaneten ue fil-ahireti hasaneten ue kina adhaben-nar. Rabbena-gfir li ue li validejje ue lil-mu'minine jeume jekumul-hisab", ose thua këtë dua: **"All-llahumme inni e'udhu bike min adhabil-kabr, ue e'udhu bike min fitnetil-mesihid-dexhxhal, ue e'udhu bike min fitnetil-mahja vel-memat. All-llahumme inni e'udhu bike minel me'thami vel-magrem."**

Namazi përfundon me dhënien e selamit, duke e kthyer kokën së pari në të djathtë duke thënë: **"Es-Selamu 'alejkum ue Rahmetullah"**, ose thua **"Es-Selamu 'alejkum ue Rahmetullahi ue Berekatuhu"**, pastaj në të majtë duke thënë: **"Es-Selamu 'alejkum ue Rahmetullah."**

Vërejtje: Nëse namazi ka tre ose katër rekate, atëherë ai namaz përmban dy teshehude (qëndrimi ulur në namaz duke thënë duatë e lartpërmendura), por nëse namazi ka dy rekate, atëherë ai përmban vetëm një teshehud.

Teshehudi i parë (në namazet me tre apo katër rekate) bëhet duke u ulur në këmbën e majtë, ndërsa gishtat e këmbës së djathtë janë të kthyera në drejtim të Kiblës, siç e cekëm më parë (shih foton nr.18), dhe prej duave lexohet Et-tehijati dhe Salavatet. Dhe duke thënë **"All-llahu Ekber"**, çohemi për të falur rekatin e tretë dhe, posa të çohemi në këmbë, duhet t'i ngrejmë duart në lartësinë e supeve, sikurse në tekbirin fillestar (shih foton nr.1) dhe i lidhim duart në gjoks.

Teshehudi i dytë bëhet duke u ulur në tokë e jo në këmbën e majtë, sikurse në uljen e parë, kurse këmbën e djathtë e vendosim në mënyrë që gishtat të jenë të kthyera kah Kibla, apo duke e shtrirë edhe këmbën e djathtë (shih fotot nr. 20-21).

Pastaj, prej duave lexojmë:

Et-tehijatin, Salavatet dhe ndonjë nga duatë që cekëm më herët dhe e përfundojmë namazin me selam.

Disa gabi me gjatë faljes së namazit:

Vërejtje: Mënyra e faljes së namazit nuk ka dallim ndërmjet burrave dhe grave, sepse nuk ka asnjë argument që tregon se forma e namazit te meshkujt dallon nga forma e namazit te femrat.

1. Mosshqiptimi me gojë i sureve, i ajeteve apo i duave, si p.sh. leximi i Fatihas apo leximi i Et-tehijatit apo Salavateve duke mos e nxjerrë asnjë zë, por vetëm duke i thënë ato me mendje dhe zemër.

2. Shpejtimi në namaz, saqë ndryshohet edhe kuptimi i atyre ajeteve apo duave që thuhen, si p.sh. gjatë leximit të Fatihas apo gjatë thënies së “**Subhane Rabbijel-a’la**” etj. I Dërguari (salAll-lahu alejhi ue selem) kur e ka parë një njeri duke shpejtuar në namaz dhe duke mos i plotësuar të gjitha kushtet e namazit me qetësi dhe rehati, e

ka urdhëruar atë që ta përsërisë namazin, duke i thënë:
“*Kthehu dhe falu, se nuk je falur!*”⁵⁷

Duhet t'i frikësohem All-llahut (xhele shanuhu) duke i shqiptuar mirë fjalët dhe duke mos u ngutur në namaz, sepse namazi bëhet i pavlefshëm.

3. Falja e namazit duke e pasur shpatullën e zbuluar, edhe pse shpatulla nuk është avret te meshkujt, por transmetohet se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Mos tē falet asnjëri prej jush me një petk nē tē cilën është shpatulla e zbuluar.*”⁵⁸

4. Kalimi para atij i cili është duke falur namaz, sepse transmetohet nga Ebu Nadri se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Sikur ta kishte ditur ai që kalon para falësit tē namazit se çfarë mëkati është duke bërë, do tē ishte më mirë tē priste dyzet ...*⁵⁹, *para se tē kalojë para tij.*”⁶⁰

Ështe gabim edhe për atë që është duke u falur që ta lejojë atë person tē kalojë para tij, sepse transmetohet se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Nëse ndonjëri prej jush është duke u falur, pasi e ka marrë sutren, e ndokush dëshiron që tē kalojë para tij, le ta ndalojë atë, e nē qoftë se refuzon (tē ndalet), atëherë ta luftojë atë, se me tē vërtetë shejtani është me tē.*”⁶¹

5. Mosszikimi në vendin e sexhdes gjatë namazit, duke shikuar anash apo lart, pa nevojë.

---

⁵⁷ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

⁵⁸ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

⁵⁹ Ebu Nadri thotë se nuk e di se Busr ibn Seidi a ka thënë dyzet ditë, dyzet muaj apo dyzet vjet.

⁶⁰ Transmeton Buhariu.

⁶¹ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

6. Shpejtimi në namaz, duke shkuar në ruku apo në sexhde para imamit (nëse falemi me imam). Dije, vëlla i dashur, se shkuarja në ruku apo në sexhde para imamit është shkak për prishjen e namazit, nëse këtë e bën me qëllim.

7. Bërja e dhikrit pas namazit me xhemat, duke filluar muezini apo imami i pari, kurse xhemati pas tij. Kjo është bidat (risi në fe), sepse nuk ka ndonjë argument që tregon se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) apo shokët e tij e kanë bërë një gjë të këtillë dhe ne nuk kemi të drejtë të bëjmë një gjë të cilën nuk e ka bërë Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem).

Tabela e Rekateve

Rekate Namazi	Sunnet	Farz	Sunnet	Vitri
Sabahu	2	2		
Dreka	4	4	2	
Ikindia	(4)	4		
Akshami		3	2	
Jacia		4	2	1 ose 3

Pyetje dhe përgjigje në lidhje me sutren

P:1 Ç'është sutreja?

P: Diçka që njeriu vendos para vetes kur fal namazin, si pengesë në mes tij dhe atyre që kalojnë para tij.

P:2 Cili është vendimi i Sheriatit në lidhje me sutren?

P: Është obligative dhe ai që e mohon ka bërë mëkat. Kjo bazonhet në thënien e të Dërguarit (salAll-llahu alejhi ue selem): *"Kur ndonjëri prej jush dëshiron të falet, atëherë le të falet pas sutres (d.m.th.: të ketë sutre para tij) dhe le t'i afrohet afër asaj."*⁶²

Dhe thënia e tij: *"Mos u falni, veçse duke pasur sutre para jush."*⁶³

Gjithashtu: *"Kur ndonjëri prej jush dëshiron të falet, le të vendosë sutre para tij dhe le t'i afrohet afër asaj, sepse me të vërtetë i keqi (Shejtani) kalon para tij."*⁶⁴

Dhe: *"Le të vendosë secili prej jush diçka të ngjashme me pjesën e prapme të shalës së devesë (para tij), pastaj le të falet."*⁶⁵

P:3 A është i lejuar qëndrimi larg saj (sutres)?

P: Jo! Dhe kushdo që qëndron më shumë se tre bërryla⁶⁶ larg saj, ai ka bërë mëkat dhe në këtë mënyrë i ka mundësuar shejtanit (të mallkuar) t'ia prishë namazin. Kjo

---

⁶² Transmeton Ebu Davudi, Ibn Maxhe dhe Ibn Hibbani, mes të tjera, dhe isnedi (zinxhiri i transmetuesve) është sahih.

⁶³ Transmeton Muslimi.

⁶⁴ Transmeton Ibn Huzejme.

⁶⁵ Transmeton Ibn Xharudi.

⁶⁶ Reth 3 x 45 cm.

është e qartë nga hadithi i të Dërguarit të All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem): *“Dhe le t'i afrohet afër asaj (sutres), dhe mos të lejojë që shejtani t' ia prishë namazin.”*⁶⁷

Dhe hadithi: *“Dhe le t'i afrohet afër asaj (sutres), sepse me të vërtetë shejtani kalon mes tij dhe asaj (sutres).”*⁶⁸

Dhe hadithi: *“Dhe le t'i afrohet afër asaj (sutres), sepse me të vërtetë shejtani kalon para tij.”*⁶⁹

Dhe është thënë në hadith se: *“Largësia ndërmjet vendit ku falej i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) dhe murit ishte sa shtegu i kalimit të një deleje.”*⁷⁰

Po ashtu, në një hadith tjetër, thuhet: *“Kur i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) hyri në Qabe, mori një distancë prej tre bërrylash mes tij dhe murit, pastaj u fal.”*⁷¹

P: 4 Cila është lartësia minimale e sutres?

P: Ajo është lartësia e një bërryli⁷² mbi vendin e faljes, sepse kjo është përafësish lartësia e pjesës së prapme të shalës së devesë. Sa i përket gjërësisë së saj, nuk ka ndonjë gjërësi të caktuar. Njeriu mund të përdorë edhe një send të hollë, siç është shigjeta apo shtiza. Mirëpo, nuk është e lejuar, sidoqoftë, që sutreja të jetë më e ulët se lartësia e pjesës së prapme të shalës së devesë. Në anën tjetër, në qoftë se njeriu nuk mund të gjejë askund send të këtillë, atëherë mund të përdorë një send të çfarëdo lartësie. Si argument për këtë merret ajeti kur'anor:

---

⁶⁷ Transmeton Ahmedi, Ebu Davudi, Ibn Huzejme, Ibn Hibbani, Hakimi, dhe të tjere.

⁶⁸ Transmeton Ibn Hibbani.

⁶⁹ Transmeton Ibn Huzejme.

⁷⁰ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

⁷¹ Transmeton Buhariu.

⁷² Reth 45 cm.

“Dhe kini frikë All-llahun sa të mundeni.” (Et-Tegabun, 16)

Dhe nga hadithi i të Dërguarit të All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem): “Në qoftë se ju urdhëroj të bëni diçka, atëherë bëni nga ajo aq sa të keni mundësi.”⁷³

I Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “Kur ndonjëri prej jush vendos diçka të ngjashme me madhësinë e pjesës së prapme të shalës së devesë dhe pastaj falet, atëherë mos të mërzitet se a do të kalojë dikush para saj.”⁷⁴

Gjatë betejës së Tebukut, i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) është pyetur në lidhje me sutren e atij që dëshiron të falet. Ai tha: “Sikurse pjesa e prapme e shalës së devesë.”⁷⁵

Ai (alejhi selam), gjithashtu ka thënë: “Kur keni diçka të ngjashme me madhësinë e shalës së devesë, mes tij dhe shtegkalimit, atëherë kushdo që kalon para jush nuk ju dëmton (d.m.th. nuk jua prish namazin).”⁷⁶

...si edhe hadithe tjera, të cilat do t’i përmendim më vonë.

Gjithashtu, i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) ka falur namazin edhe para shigjetës, e ndonjëherë edhe para harkut, si sutre.⁷⁷

Pra, nuk është gjerësia e sutres ajo që duhet pasur parasysh, sikurse e cekëm më lartë.

P:5 A ka prej atyre që nuk janë të obliguar të kenë sutre para tyre gjatë namazit?

---

⁷³ Transmeton Muslimi.

⁷⁴ Transmeton Muslimi.

⁷⁵ Transmeton Muslimi.

⁷⁶ Transmeton Muslimi.

⁷⁷ Transmeton Muslimi.

P: Po, vetëm ata të cilët falen pas imamit (me xhemat). Ne vijmë deri te ky përfundim sepse, kur u fal me xhemat i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) vendosi sutren para tij dhe asnjëri prapa tij (nga xhemati) nuk veproi kështu.⁷⁸

P:6 Cilat janë llojet e sutres?

P: Çdo gjë që ka lartësinë e një bërryli. Siç thotë i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem): “*Ngjashëm me (madhësinë) pjesën e prapme të shalës së devesë.*”

Nga hadithe të shumta autentike është transmetuar se i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) ka falur namazin duke pasur si sutre murin, shigjetën, shtizën, shkopin, devenë, drurin, shtratin, në të cilin po flinte gruaja e tij, si dhe murin e dhomës. Sidoqoftë, nuk është i lejuar namazi duke pasur përpara varrezat. Sikurse bën të qartë hadithi i mëposhtëm, ku i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) ndalon nga një gjë e tillë dhe thotë: “*Mos u falni duke pasur varrezat përpara jush, e as mos u ulni mbi to.*”⁷⁹

Gjithashtu, nuk është i pëlqyer namazi para gjérave që e tërheqin vëmendjen, sepse i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) i tha Ajshes (All-llahu e mëshiroftë): “*Largoje perden! - sepse me të vërtetë fotografitë e saj më paraqiten në namaz.*”⁸⁰

P:7 A është sutreja obligative (vaxhib) në Mekke, apo jo?

P: Sutreja është obligative (vaxhib) në Mekke, si në vendet e tjera. Nuk ka ndonjë argument që dëshmon se ka ndonjë dallim mes Mekkes dhe vendeve të tjera. I Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) vendosi një shtizë para tij në

---

⁷⁸ Sikurse transmetohet në shumë hadithe të dy Sahihëve.

⁷⁹ Transmeton Muslimi.

⁸⁰ Transmeton Buhariu.

një vend të Mekkes⁸¹ dhe pastaj fali namazin e drekës dhe të ikindisë.⁸² Gjithashtu, kur hynte në Qabe, ai përdorte murin e saj si sutre. Kur bëri tavaf rreth Qabes, ai vendosi Mekamin (vend-ndaljen) e Ibrahimit (alejhi selam) mes tij dhe saj, pastaj fali namazin.⁸³ Kështu vepruan edhe sahabët pas tij (alejhi selam).

P: 8 Cili është gjykimi (hukmi) i kalimit para një personi që është duke u falur?

P: Kalimi para një personi që është duke u falur numërohet ndër mëkatet e mëdha, bërësit të të cilit i kanoset dënim me zjarr të Xhehennemit. Ky hukm (gjykim) aplikohet atëherë kur njeriu kalon në mes të njeriut që falet dhe sutres së tij, ose kalon në një largësi më të vogël se tre bërryla prej njeriut që falet, pa sutre përpara. Sepse, largësia e tre bërrylave është distanca më e madhe që mund të merret si sutre. Argument për këtë është hadithi i të Dërguarit (salAll-llahu alejhi ue selem): *“Po të dinte ai që kalon para atij që falet përmasën e mëkatit që ka bërë, ai më parë do të priste (dyzet ditë, muaj apo vjet) sesa të kalonte para tij.”*⁸⁴

P: 9 A është dikush i veçuar nga ky gjykim (hukm)?

P: Po, ai i cili kalon para safeve (radhëve) të atyre që falen me xhemat është i veçuar, sepse është transmetuar se Ibn Abasi (All-llahu e mëshiroftë) ka thënë: *“Fadli dhe unë erdhëm duke kalëruar mbi gomar femër, derisa i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) ishte në Arafat, kështu që ne kaluam para disa safeve (rreshtave), pastaj zbritëm dhe lamë gomarin të kulloso. Ne pastaj iu bashkangjitet namazit me të Dërguarin (salAll-llahu alejhi ue selem) dhe i*

---

⁸¹ E njojur si El-Bat'ha.

⁸² Transmeton Buhariu.

⁸³ Transmeton Muslimi.

⁸⁴ Transmeton Buhariu.

*Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) nuk na tha asgjë (në lidhje me këtë).*⁸⁵

Në një transmetim tjetër thuhet se, gomari femër kaloi para një pjese të safit të parë. Abdullah ibn Amri ka thënë: “*Ne pushonim me të Dërguarin (salAll-llahu alejhi ue selem) te Thani-atu (vendkalim malor) të Adhahirit. Erdhi koha e namazit dhe ai fali namazin para një muri, i cili ishte në drejtim të Qabes, dhe ne ishim pas tij. Pastaj erdhi një kafshë dhe provoi të kalojë para tij. Ai vazhdoi ta pengojë atë, derisa barku i tij u mbështet në mur dhe kafsha kaloi pas tij.*

⁸⁶

P:10 Ç'duhet të bëjë njeriu, nëse gjatë faljes dikush kalon para tij?

P: Në qoftë se dikush provon të kalojë para atij që falet, ai duhet ta pengojë atë. Në qoftë se këmbëngul, atëherë duhet shtyrë, në qoftë se ende nuk ndalet, atëherë ai duhet luftuar pa armë. Nëse, me rast të luftimit të tij për ta penguar nga kalimi, ai vdes (aksidentalisht), atëherë nuk ka bërë mëkat ai i cili i ka shkaktuar vdekjen dhe as nuk gjykohet, as nuk bëhet shpagimi i gjakut, e as kërkohet përgjegjësi nga ai. Kjo është kështu, edhe nëse personi që falet ka sutre para tij apo jo. Në qoftë se këta nuk pajtohen me njëri-tjetrin, çështja paraqitet para gjyqit. Kjo, sepse personi që kalon me qëllim para atij që falet është i nxitur nga e keqja (nga shejtani). Argument për këtë është hadithi i të Dërguarit (salAll-llahu alejhi ue selem): “*Kur ndonjëri prej jush falet, mos të lejojë që dikush të kalojë para tij. Nëse dikush këmbëngul (të kalojë), luftojeni atë, sepse atë me të vërtetë e ka kapluar shejtani.*

⁸⁷

---

⁸⁵ Transmeton Buhariu, Muslimi, Humejdi e të tjerrë.

⁸⁶ Transmeton Ahmedi, Ebu Davudi.

⁸⁷ Transmeton Muslimi.

Ebu Salihu ka thënë: “E kam parë Ebu Seidin (El-Hudri), ditën e x huma, duke u falur para një sendi, të cilin e kishte marrë për sutre. Një i ri nga fisi Beni Ebi Mu’ait deshi të kalojë para tij, kështu që Ebu Seidi e largoi duke e shtyrë në gjoks. I riu shikoi pérreth, mirëpo nuk pa asnjë vendkalim tjetër, pérveç pérpara Ebu Seidit. Kështu që ai provoi përsëri të kalojë para tij. Ebu Seidi e shtyu edhe më fuqishëm kësaj radhe. I riu, i m llefosur me Ebu Seidin, shkoi te Mervani për të ngritur padi kundër tij. Ebu Seidi hyri menjëherë pas tij. Kur hyri brenda, Mervani e pyeti: “Ç’ke me djalin e vëllait tënd, o Ebu Seid?” Ebu Seidi tha: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) duke thënë: “Kur ndonjëri prej jush falet, duke pasur sutre si mbrojtje prej njerëzve, dhe dikush provon të kalojë para jush, atëherë largojeni atë dhe nëse këmbëngul të kalojë, atëherë luftojeni atë, sepse ai në të vërtetë është i ligu (shejtani). ”⁸⁸

Në një transmetim tjetër: “Shtyje në qafë.”

Në një transmetim tjetër thuhet: “...Provo ta ndalësh, dy herë, nëse refuzon (nuk ndalet), luftoje atë.”

Në një tjetër: “...Në të vëtetë ke goditur Shejtanin.”⁸⁹

Kanë ardhur shumë transmetime që nuk e kushtëzojnë sutren për pengimin nga kalimi.

Në një transmetim tjetër thuhet: “Në të vërtetë shejtani është me të.”

I Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) e pengoi shejtanin kur ai deshi t’ia prish namazin, por gjithashtu edhe kafshën, kur ajo deshi të kalojë para tij, siç përmendëm më parë. Prandaj, ai që fal namaz nuk duhet të lejojë të kalojë asgjë para tij, qoftë e vogël apo e madhe, qoftë njeri

---

⁸⁸ Transmeton Buhariu.

⁸⁹ Transmeton Ibn Huzejme.

apo diçka tjetër, edhe në qoftë se duhet të lëvizë përpara, derisa t'i prekë barku në sutre, sikurse transmetohet në hadithin autentik të të Dërguarit (salAll-llahu alejhi ue selem), të cilin e përmendëm më lart. Gjithashtu, nuk ka asnje dallim mes Mekkes dhe vendeve të tjera, sa i përket ndalimit të kalimit para njeriut që është duke u falur. Ibn Omeri (All-llahu e mëshiroftë) e falte namazin në Qabe dhe nuk lejonte asnjëherë që dikush t'i kalojë përpara. Sa i përket atij që kalon në mes të safeve (radhëve) gjatë namazit me xhemat, ai është i përjashtuar nga ky *hukm* (gjykim).

P:11 Pse ndalohet apo sulmohet njeriu që kalon para atij që falet?

P: Ai që provon të kalojë para atij që falet, pengohet dhe luftohet, sepse ai zvogëlon sevabet e namazit. Ndonjëherë ai edhe e prish namazin. Ibn Mesudi ka thënë: “*Nëse ndonjëri prej jush mund ta falë namazin pa i kaluar dikush përpara, le të veprojë ashtu, sepse me të vërtetë ai që kalon para atij që falet ka më pak sevabe sesa ai para të cilit kalohet.*”⁹⁰

Kjo, ceket edhe në hadithin e të Dërguarit (salAll-llahu alejhi ue selem): “*(Nëse) gjendet diçka e ngjashme me (lartësinë) pjesën e prapme të shalës së devesë para jush, atëherë nuk ju dëmton asgjë që kalon para jush (d.m.th. nuk ndikon në namaz).*” Prandaj, njeriu që provon të kalojë, pengohet dhe luftohet në bazë të urdhërimit në të mirë dhe ndalimit nga e keqja. Për arsy se, nëse kalon, ai do të bëjë mëkat të madh. Kështu që duhet ndaluar nga ky veprim.

P:12 Thamë se me kalimin e dikujt ndonjëherë prishet namazi. Pra, çfarë e prish namazin?

---

⁹⁰ Transmeton Abdur-Rezaku, Ibn Ebi Shejbe.

P: Ato që e prishin namazin me rastin e kalimit (para atij që falet) janë: Shejtani,⁹¹ qeni i zi, gomari, femra, e cila ka arritur moshën e pjekurisë (pubertetit). Argument për këtë është hadithi i të Dërguarit (salAll-llahu alejhi ue selem) në lidhje me sutren, ku ai thotë: “*Le t'i afrohet afër asaj dhe mos të lejojë që shejtani t'ia prishë namazin.*” Dhe nga hadithi ku thotë: “*Me të vërtetë, një xhin i ligë më sulmoi mbrëmë, duke u përpjekur të ma prishë namazin.*”⁹²

Në një transmetim tjetër thotë: “*Me të vërtetë Shejtani deshi të kalojë përpara meje, andaj e shtrëngova derisa e ndjeva të 'ftohtët' e gjuhës së tij në dorën time.*”⁹³

Pengimi i kalimit të shejtanit bëhet duke u afruar afër sutres, siç u cek në hadithin më lart. Për të penguar të tjerët përdoret pengimi apo luftimi dhe vendosja e sutres në format që i përmendëm më herët. I Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Gruaja, gomari dhe qeni, të gjithë e prishin namazin (nëse kalojnë para njeriut i cili është duke u falur) dhe kjo pengohet me vendosjen e ndonjë sendi të ngjashëm me madhësinë e pjesës së prapme të shalës së devesë (përpara jush).*”⁹⁴

Ai gjithashtu ka thënë: “*Namazi prishet nga kalimi i qenit të zi apo gruas së cilës i vijnë menstruacionet (d.m.th. gruaja që ka arritur moshën e pjekurisë).*”⁹⁵

Transmetohet nga Abdullah ibn Samiti, se Ebu Dherri ka thënë, se ka thënë i Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem): “*Nëse ndonjëri prej jush dëshiron të falet, ai është me*

---

⁹¹ Është e pamundur të dihet nëse ka kaluar shejtani para atij që falet apo jo, por qëllimi i kësaj është të kihet parasysh se shejtani insiston me ngulm në pengimin e besimtarit nga namazi dhe nga veprat e mira.

⁹² Transmeton Muslimi.

⁹³ Transmeton Ahmedi.

⁹⁴ Transmeton Muslimi.

⁹⁵ Transmeton Ahmedi dhe Ebu Davudi.

të vërtetë i mbrojtur nëse përpara tij ka diçka të ngjashme në madhësi me pjesën e prapme të shalës së devesë. Nëse nuk ka diçka të ngjashme në madhësi me pjesën e prapme të shalës së devesë përpara tij, sidoqoftë, atëherë kalimi i gomarit, i gruas ose i qenit të zi mund ta prishë namazin.” Unë i thashë: “O Ebu Dherr! Çka e dalloka qenin e zi nga qeni i kuq apo i verdhë?!” Ai tha: “O djali i vëllait tim! E pyeta të Dërguarin e All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) ashtu si më pyete ti mua dhe ai më tha: “Qeni i zi është Shejtani.”⁹⁶

Në një transmetim tjetër thuhet: “Duhet përsëritur namazi në rast të kalimit të gomarit, gruas ose qenit të zi.”⁹⁷

Kjo nuk vlen, sidoqoftë, nëse këto që përmendëm më lart gjenden para atij që falet, mirëpo nuk lëvizin para tij. I Dërguarit i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) falej duke pasur përpara shtratin, në të cilin gjendej e shtrirë Aishja. Gjithashtu, transmetohet nga Mejmuna, gruaja e të Dërguarit (alejhi selam): “I Dërguari i All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) falej, derisa unë isha duke fjetur pranë tij, gjatë periudhave të mia (menstruacioneve), dhe kur bënte sexhde, rrobat e tij më preknin.”⁹⁸

P:13 A është e lejuar prekja apo shtyrja e femrës gjatë bërjes së sexhdes, në mënyrë që sexhdeja të bëhet si duhet?

P: Po. Kjo bazohet në hadithin që transmetohet nga Aishja: “Nuk është mirë që ju, njerëz, na keni barazuar neve (grave) me qentë dhe me gomerët. S’ka dyshim se unë e kam parë të Dërguarin e All-llahut (salAll-llahu alejhi ue selem) duke u falur, derisa unë isha e shtrirë në mes tij dhe Qabes,

---

⁹⁶ Transmeton Muslimi.

⁹⁷ Transmeton Ibn Huzejme.

⁹⁸ Transmeton Buhariu.

*dhe kur donte tē bënte sexhde, ai m 'i shtyu këmbët, e unë i tërhoqa ato.*⁹⁹

P:14 A ka dallim në mes mashkullit dhe femrës (sa i përket këtyre që përmendëm)?

P: Jo, nuk ka dallim. (Prandaj, tē gjitha rregullat vlejnë si për mashkullin, ashtu edhe për femrën.) Ne marrim këtë qëndrim për shkak tē mungesës së argumenteve që vërtetojnë tē kundërtën.

---

⁹⁹ Transmeton Buhariu.

XHUMAJA

Vlera e ditës së Xhuma

Xhumaja është një ditë e shenjtë dhe festë për çdo musliman. Transmetohet nga Ebu Hurejra (radijAll-llahu anhu), se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Dita më e mirë në të cilën ka lindur Dielli është dita e xhumasë. Në këtë ditë është krijuar Ademi (alejhi selam), në këtë ditë është futur në xhennet, në këtë ditë është nxjerrë nga xhenneti dhe nuk do të bëhet kijameti vetëm se në këtë ditë.*”¹⁰⁰

Gjithashtu, transmetohet nga Ibn Abasi se e ka dëgjuar Pejgamberin (salAll-llahu alejhi ue selem) duke thënë: “*Kush i pluhuros këmbët në rrugën e All-llahut (në shkuarjen në namazin e xhumasë), All-llahu do ta ruajë nga zjarri i Xhehennemit.*”¹⁰¹

Ç’duhet të bëhet para namazit të Xhumasë?

Pastrimi i trupit apo marrja gusël është obligim për çdo musliman që shkon për të falur xhumanë

Lidhur me këtë Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Larja në ditën e xuma është obligim për çdo moshërritur.*”¹⁰²

Veshja e rrobave të pastra dhe parfumosja e trupit para shkuarjes në xhami për namazin e xhumasë

---

¹⁰⁰ Transmeton Muslimi.

¹⁰¹ Transmeton Buhariu.

¹⁰² Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Pastrimi në ditën e xhuma është obligim i çdo muslimani dhe atë ditë duhen veshur rrobat më të pastra. Dhe nëse ka parfum, le të parfumoset prej tij.*”¹⁰³

Shkuarja sa më herët në xhami

Transmetohet nga Ebu Hurejra (radijAll-llahu anhu), se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Në ditën e xhuma melekët qëndrojnë në dyert e çdo xhamie dhe i regjistrojnë një nga një (personat të cilët shkojnë për ta falur xhumanë). Kur imami ngjitet në minber, ata i mbyllin regjistrat dhe shkojnë të marrin pjesë në përmendjen e All-llahut (subhanehu ue teala). Ai që shkon më herët në xhuma, është sikur të ketë therur një deve, pastaj ai pas tij sikur të ketë therur një lopë, pastaj ai pas tij sikur të ketë therur një dele, ai pas tij sikur të ketë therur një pulë, ndërsa ai i fundit sikur t'i jetë falur një vezë.*”¹⁰⁴

Dijetarët islamë kanë thënë se momenti i shkuarjes së hershme në ditën e xhuma fillon menjëherë pas zenitit të Diellit (koha e fillimit të namazit të drekës), dhe përfundon me qëndrimin e imamit në minber.

Preferohet që të lexohet sureja El-Kehf në ditën e xhuma. Transmetohet se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Kush e lexon suren El-Kehf ditën e xhuma, e mbulon drita prej këmbëve e deri në kupën qiellore, dritë që do të ndriçojë në Ditën e Gjykit, dhe i falen të gjitha mëkatet (e vogla) midis dy xhumave.*”¹⁰⁵

Gjithashtu, preferohet që të shtohen lutjet në ditën e xhuma, sepse në atë ditë është një kohë kur All-llahu (subhanehu ue teala) i pranon lutjet. Transmetohet nga Ebu Hurejra (radijAll-llahu anhu), se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë:

---

¹⁰³ Transmeton Ahmedi.

¹⁰⁴ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

¹⁰⁵ Transmeton Hakimi.

“Me tē vërtetë, nē ditën e xhuma është një kohë nē tē cilën, nëse muslimanët e kalojnë duke iu lutur All-llahut (subhanehu ue teala), All-llahu me tē vërtetë do t’u përgjigjet atyre.”¹⁰⁶

Në komentin e caktimit të kohës së këtij momenti nē ditën e xhuma disa dijetarë islamë kanë thënë se kjo kohë është pas hutbes së parë e deri nē përfundimin e namazit, ndërsa disa dijetarë tē tjerë thonë se kjo kohë është pas namazit tē ikindisë e deri nē perëndimin e Diellit.

Namazi i Xhumasë

Namazi i xhumasë është farz për çdo musliman, i mençur, moshërritur, i lirë dhe vendas (jo udhëtar). All-llahu (xhele shanuhu) thotë:

“O ju që keni besuar, kur bëhet thirrja për namaz, ditën e xhuma, nxiton me zell për aty ku përmendet All-llahu (dëgjojeni hutben, faleni namazin), dhe lëreni tregtinë (dhe çdo punë tjetër). Kjo është shumë më e dobishme për ju, veç sikur ta dinit!” (El-Xhumua, 9)

Transmetohet se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: *“Falja e pesë kohëve tē namazit dhe xhumaja deri nē xhumanë e ardhshme i shlyejnë mëkatet (e vogla) që bëhen mes tyre.”¹⁰⁷*

Namazin e xhumasë nuk e kanë obligim: gratë, fëmijët, dhe tē sëmurët, tē cilëve u vështirësohen gjendja nëse shkojnë nē namaz tē xhumasë, dhe udhëtarët.

---

¹⁰⁶ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

¹⁰⁷ Transmeton Muslimi.

Falja e namazit të Xhumasë

Namazi i xumasë përbëhet prej dy rekateve (farz), të cilat falen njësoj si namazet e tjera.

1. Bën nijet (me zemër) për ta falur namazin e xumasë.
2. Merr tekbirin fillestar duke i çuar duart në lartësinë e supeve dhe njëkohësisht duke thënë **All-llahu Ekber**.
3. Së pari lexohet: “**Subhaneke All-llahumme ve bihamdike ve tebarekesmuke ve teala xhedduke ve la ilahë gajruke**” (*I Lartë qofsh, o Zoti im dhe për Ty është falënderimi, i Lartë qoftë emri Yt dhe e Lartë qoftë Madhëria Jote, s'ka të adhuruar tjetër përveç Teje*), pastaj lexohet sureja El-Fatiha dhe ndonjë sure tjetër.
4. Pastaj, duke i ngritur duart në lartësinë e supeve dhe njëkohësisht duke thënë **All-llahu Ekber**, shkon (kërrusesh) në ruku dhe në këtë gjendje thua “**Subhane Rabbijel-'Adhim**” (tri herë), (*Qoftë i pastër nga të gjitha të metat Zoti i Madhëruar*).
5. Duke thënë “**SemiAll-llahu limen hamideh**” (*All-llahu e dëgjon atë që e falënderon Atë*) dhe njëkohësisht duke i ngritur duart në lartësinë e supeve, duke qëndruar në këtë gjendje (në këmbë), thua “**Rabbena ue lekel-hamd**” (*Zoti ynë, Ty të takon falënderimi*).
6. Pastaj, duke thënë **All-llahu Ekber**, ulesh dhe bën dy sexhde duke thënë “**Subhane Rabbijel-A'la**” (tri herë), (*I Madhërishëm qoftë Zoti im i Lartë*).

Kështu fal edhe rekatin e dytë, duke lexuar në fund të namazit, d.m.th. në uljen e fundit: “**Et-tehijjatu lil-lahi ues-salavatu uet-tajjibatu, es-selamu alejke ejjuhen-nebijju ue rahmetull-lahi ue berekatuhu, es-selamu alejna ue 'ala 'ibadil-lahis-salihin. Eshhedu en la**

ilahe ila-ll-lah ue eshhedu enne Muhammeden abduhu ue resuluhu.”

“All-llahumme sal-li ‘ala Muhammedin ue ‘ala ‘ali Muhammed kema sal-lejte ‘ala Ibrahime ue ‘ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid, All-llahumme barik ‘ala Muhammedin ue ‘ala ali Muhammed kema barekte ‘ala Ibrahime ue ‘ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid.”

Pastaj thua këtë dua: **“All-llahumme rabbena atina fid-dunja hasaneten ve fil ahireti hasaneten ve kina adhaben-nar. Rabbena-gfir li ve li validejje ve lil mu’minine jevme jekumul hisab.”**

Dhe duke dhënë selam në anën e djathtë dhe në anën e majtë përfundon namazin.

Falja e Sunneteve në Ditën e Xhuma

Është sunnet që pas namazit të xumasë të falen dy apo katër rekate sunnet të xumasë. Transmetohet nga Ebu Hurejra (radijAll-lahu anhu), se Pejgamberi (salAll-lahu alejhi ue selem) ka thënë: *“Kur ndonjëri prej jush e fal namazin e xumasë (farzin), le t`i falë pas tij edhe katër rekate.”*¹⁰⁸

Poashtu, transmetohet nga Ibn Omeri (radijAll-lahu anhu), se Pejgamberi (salAll-lahu alejhi ue selem) *“I ka falur dy rekate pas namazit të xumasë në shtëpinë e tij.”*¹⁰⁹

Dijetari Ibn Tejmijje (All-lahu e mëshiroftë) ka thënë: *“Kush e fal sunnetin e xumasë në xhami është i obliguar t`i falë katër rekate, dhe kush e fal sunnetin e xumasë në shtëpi është i obliguar t`i falë dy rekate.”*

---

¹⁰⁸ Transmeton Muslimi.

¹⁰⁹ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

Sa i përket namazeve që falen para xhumasë, Ibn Tejmijje (All-lahu e mëshiroftë) ka thënë: *“I Dërguari(salAll-lahu alejhi ue selem) nuk ka falur asnje namaz pas ezanit dhe para namazit të xhumasë dhe nuk ka asnje transmetim që na tregon se Pejgamberi (salAll-lahu alejhi ue selem) e ka bërë një gjë të tillë.”*

NAMAZI I XHENAZES

Namazi i xhenazes është “Farz Kifaje” (obligim kolektiv), që do të thotë se, në qoftë se e falin një grup muslimanësh, të tjerët lirohen prej këtij obligimi.

Transmetohet nga Ebu Hurejra (radijAll-llahu anhu), se e kanë ftuar Pejgamberin (salAll-llahu alejhi ue selem) për t`ia falur namazin e xhenazes një mashkulli, i cili i kishte pasur borxh një muslimani. Në këtë rast, Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) i pyeti të pranishmit se a e ka lënë i vdekuri dikë që ia paguan borxhin. Nëse ka lënë dikë, ia ka falur namazin, e nëse nuk ka lënë askë për t`ia paguar borxhin, u është drejtar muslimanëve duke u thënë: *“Faljani namazin të vdekurit tuaj.”*¹¹⁰

Vlera e namazit të Xhenazes

Transmetohet nga Ebu Hurejra (radijAll-llahu anhu), se Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) ka thënë: *“Kush qëndron derisa të falet namazi i xhenazes, ka për shpërbirim një kirat, ndërsa ai që qëndron derisa varroset, shpërbilehet me dy kirate.”* Të pranishmit e pyetën se ç`janë dy kirate. Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) u përgjigj: *“Ai shpërbirim është sa dy kodra të mëdha të Uhudit.”*¹¹¹

Falja e namazit të Xhenazes

Së pari duhet vendosur xhenazja në drejtim të kibles, kurse imami dhe të pranishmit qëndrojnë pas xhenazes duke u rreshtuar në tre safë (rreshta) apo më shumë. Transmetohet

---

¹¹⁰ Transmeton Buhariu.

¹¹¹ Transmeton Buhariu dhe Muslimi.

nga Merthed ibn Abdullah El-Jezennij se ka thënë: “*Kur Malik ibn Hubejre (radijAll-llahu anhu) e falte namazin e xhenazes, njerëzit i radhiste në tre safaj e pastaj u thoshte se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “Kujt i falet namazi i xhenazes prej tre safave, atij i është premtuar xhenneti.”*¹¹²

Pastaj bën nijet (me zemër) për të falur namazin e xhenazes.

Merr tekbirin fillestar duke thënë **All-llahu Ekber** dhe njëkohësisht duke i ngritur duart në lartësinë e supeve.

Pas tekbitit të parë, lexo suren El-Fatiha:

El-hamdu lil-lahi rabbil alemin

Er-Rahmanir-Rahim

Maliki jeumid-din

Ijjake na'budu ue ijjake nesta'in

Ihdinas-siratal-mustekim

Siratal-ledhine en'amte alejhim

Gajril-magdubi alejhim ue led-dal-lin (Amin)

Merret tekbiri i dytë duke thënë **All-llahu Ekber** (nëse dëshiron i ngre duart në lartësinë e supeve), dhe thua:

“**All-llahumme sal-li ‘ala Muhammedin ue ‘ala ali Muhammed kema sal-lejte ‘ala Ibrahime ue ‘ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid. All-llahumme barik ‘ala Muhammedin ue ‘ala ali Muhammed kema barekte ‘ala Ibrahime ue ‘ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid.**”

Merr tekbirin e tretë, njësoj si të dytin, duke thënë **All-llahu Ekber** dhe thua njërin prej këtyre duave:

“**All-llahumme-gfir li hajjina ve mejjitina ve shahidina ve gaibina ve sagirina ve kebirina ve dhekerina ve unthana. All-llahumme men ahjejtehu**

---

¹¹² Transmeton Tirmidhiu dhe Ebu Davudi.

**minna fe ahjihi alel Islam ve men teveffejtehu
minna fe tevefihi alel iman. All-llahumme la
tahrimna exhrehu ve la tudil-lena ba`dehu.”**

(O Zot, fali tē gjallēt (nga ne) dhe tē vdekurit, tē pranishmit dhe ata nē mungesë, tē vegjēlit dhe tē mēdhenjtē, meshkujt dhe femrat. O Zot, atij ndër ne që i dhurove jetë, udhëzoje (bëje) tē jetojë nē Islam, kurse atij që ia merr jetën, merrja duke qenë me iman. O Zot, mos na ndalo prej shpërbimit tē tij dhe mos na bë tē humbur pas tij).¹¹³

Ose këtë dua: **“All-llahumme-gfir lehu ver-hamhu ve
afini va`fu anhu, ve Ekrim nuzulehu, ve vessi`
mudhalehu, vagsilhu bil mai veth-thelxhi vel beredi,
ve nekkini minel hataja kema nekkajte eth-thevbel
ebjeda mined-denesi, ve ebdilhu daren hajren min
darihi ve ehlen hajren min ehlihi ve zevxhen hajren
min zevxhihi, ve ed-hilhul xhennete ve e`idhhu min
adhabil kabr ve adhabin-nar.”**

*(O Zot, falja mëkatet dhe mëshiroje, shpëtoje dhe ki ndjesë
ndaj tij, bëja vendin e mirë dhe zgjeroja vendin ku do tē
hyjë, pastroje atë me ujë, borë dhe akull dhe pastroje nga
mëkatet, ashtu siç e pastron rrobën e bardhë nga njollat,
zëvendësoja shtëpinë me një shtëpi më tē mirë, familjen me
një familje më tē mirë, bashkëshortin (bashkëshorten) me
një më tē mirë, fute në xhennet dhe mbroje prej dënimit tē
varrit dhe dënimit tē zjarrit).¹¹⁴*

Pastaj merr tekbirin e katërt dhe tē fundit, njësoj si tekbiresh
e mëparshme, duke thënë **All-llahu Ekber** dhe bë lutje për
vete dhe për tē gjithë muslimanët. Preferohet që tē bëhet kjo
lutje: **“All-llahumme Rabbena atina fid-dunja
haseneten ue fil-ahireti hasaneten ue kina adhaben-
nar.”**

---

¹¹³ Transmeton Ibn Maxhe dhe Ahmedi.

¹¹⁴ Transmeton Muslimi.

(O Zoti ynë, na jep neve të mira në këtë botë dhe botën e ardhshme (Ahiretin) dhe na mbro prej zjarrit të Xhehennemit.)

Pastaj jep selam në anën e djathtë duke thënë: “**Es-Selamu ‘alejkum ue Rahmetullah**” dhe kështu përfundon namazin.

Vërejtje: Duhet pasur kujdes që gjatë faljes së namazit të xhenazes të themi suren El-Fatiha, sepse Pejamberi (salAllahu alejhi ue selem) ka thënë: “*Nuk ka namaz kush nuk e këndon suren El-Fatiha.*”

NAMAZI I BAJRAMEVE

Namazi i dy Bajrameve është sunnet muekked (sunnet i fortë), për të cilin Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) i ka urdhëruar burrat, gratë dhe fëmijët që të dalin ta falin, siç transmetohet nga Ibn Abasi (radijAll-llahu anhu) se: *“Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) i ka marrë gratë dhe vajzat e tij për të falur namazin e dy Bajrameve.”*¹¹⁵

Ç'preferohet të bëhet në ditët e Bajrameve?

Larja e trupit ose marrja gusël, veshja e rrobave më të bukura dhe parfumosja e trupit me parfumet më të mira. Enesi (radijAll-llahu anhu) ka thënë se: *“Na ka urdhëruar Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) që në ditët e Bajrameve të veshim rrobat më të çmuara, të parfumosemi me parfumet më të çmuara dhe të therim kurban nga kurbanet më të shtrenjta (në Bajramin e Kurbaneve).”*

Është e preferuar që të hahet diçka para namazit të Bajramit të Ramazanit, e posaçërisht hurma, siç transmetohet se Enesi (radijAll-llahu anhu), ka thënë: *“Nuk e ka falur Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) namazin e Bajramit të Ramazanit pa i ngrënë disa hurma.”*¹¹⁶

Kurse në Kurban Bajram preferohet që mos të hahet asgjë para se të falet namazi i Bajramit. Transmetohet se Burejde (radijAll-llahu anhu), ka thënë: *“Nuk e ka falur Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) namazin e Bajramit të Ramazanit pa ngrënë diçka, kurse në Kurban Bajram nuk ka ngrënë asgjë,*

---

¹¹⁵ Transmeton Ibn Maxhe dhe Bejhekiu.

¹¹⁶ Transmeton Buhariu.

derisa është kthyer (prej xhamisë pas faljes së namazit të Bajramit) dhe ka ngrënë nga e therura e tij."

Poashtu, preferohet që pas faljes së namazit të Bajrameve të mos kthehemë në shtëpi nga e njëjtë rrugë prej së cilës kemi shkuar në xhami. Për këtë kemi thënien e Xhabirit (radijAll-llahu anhu) se: *"Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem), kur është kthyer nga falja e namazit te Bajrameve, e ka ndërruar rrugën."*¹¹⁷

Është sunnet që të falet namazi i Bajrameve në një vend të hapur (fushë) e jo në xhami, sepse Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) gjithmonë namazin e Bajrameve e ka falur në vend të hapur, me përjashtim të ditëve me shi, breshër etj., të cilat e vështirësojnë faljen e namazit në vend të hapur. Në këto raste bën që falja e namazit të Bajrameve të bëhet në xhami, siç transmetohet nga Ebu Hurejra (radijAll-llahu anhu), se një ditë e kanë falur namazin e Bajramit me Pejgamberin (salAll-llahu alejhi ue selem) në xhami për shkak të shiut.¹¹⁸

Është sunnet, siç e cekëm edhe më lart, që të dalin edhe gratë dhe fëmijët për ta falur namazin e Bajrameve, siç transmetohet nga Ibn Abasi (radijAll-llahu anhu) se: *"Pejgamberi (salAll-llahu alejhi ue selem) i ka marrë gratë dhe vajzat e tij për ta falur namazin e Bajrameve."*¹¹⁹

Falja e namazit të bajrameve

Namazi i Bajrameve përbëhet prej dy rekateve, të cilat dallojnë për nga mënyra e faljes nga namazet e tjera. Namazi i Bajrameve falet kështu:

- Bën nijet me zemër për ta falur namazin e Bajramit.

---

¹¹⁷ Transmeton Buhariu.

¹¹⁸ Transmeton Ebu Davudi, Ibn Maxhe dhe Hakimi.

¹¹⁹ Transmeton Ibn Maxhe dhe Bejhekiu.

- Merr tekbirin fillestar duke thënë **All-llahu Ekber** dhe njëkohësht duke i ngritur duart në lartësi të supeve.
- Më pas lexon pa zë: “**Subhaneke All-llahumme ue bihamdike ve tebarekesmuke ve teala xhedduke ue la ilahе gajruke**” (*I Lartësuar qofsh, o Zoti im dhe për Ty është falënderimi, i Lartësuar qoftë emri Yt dhe e Lartësuar qoftë Madhëria Jote, s'ka të adhuruar tjetër përveç Teje*) ose: “**All-llahumme ba'id bejni ve bejne hatajaje kema ba'adte bejnel-meshriki vel-magrib, All-llahumme nekkini min hatajaje kema junekka eth-thevbul-ebjedu mined-denesi, All-llahumme igsilni min hatajaje bil-mai veth-thelxhi vel-beredi.**” (*O Zoti im, më largo mua nga mëkatet e mia, ashtu siç e ke larguar Lindjen nga Perëndimi. O Zoti im, më pastro mua prej mëkateve të mia, ashtu siç pastrohet rroba e bardhë nga njollat. O Zoti im, më pastro mua prej mëkateve të mia me ujë, borë dhe akull*).
- Pastaj merr shtatë tekbire duke thënë **All-llahu Ekber** dhe njëkohësht duke i ngritur duart në lartësinë e supeve.
- Pasi i merr shtatë tekbire, i lidh duart në gjoks dhe imami fillon të lexojë me zë suren El-Fatiha dhe një sure tjetër apo diçka nga Kur`ani. Preferohet që në rekatin e parë të lexohet sureja Kaf ose El-A`la. Pastaj merr tekbir duke thënë **All-llahu Ekber** dhe, njëkohësht duke i ngritur duart në lartësinë e supeve, shkon në ruku. Në këtë gjendje thua tri herë “**Subhane Rabbijel-'Adhim.**”
- Duke thënë “**SemiAll-llahu limen hamide**” dhe, njëkohësht duke i ngritur duart në lartësi të supeve, kthehet nga rukuja dhe drejton trupin. Duke qëndruar në këmbë thua: “**Rabbena ue lekel-hamd.**”

- Pastaj, duke thënë **All-llahu Ekber**, shkon në sexhde, bën dy sexhde duke thënë nga tri herë “**Subhane Rabbijel A`la**”, dhe duke thënë **All-llahu Ekber** çohesh për të falur rekatin e dytë.
- Porsa të çohesh në këmbë për të falur rekatin e dytë, merr pesë tekbiro duke thënë **All-llahu Ekber** dhe njëkohësisht duke i ngritur duart në lartësinë e supeve. Pastaj, imami lexon suren El-Fatiha dhe ndonjë sure tjetër. Është sunnet që të lexohet sureja El-Gashije ose El-Kamer.
- merr tekbir duke thënë **All-llahu Ekber** dhe, duke i ngritur duart në lartësinë e supeve, shkon në ruku. Në këtë gjendje thua tri herë “**Subhane Rabbijel ‘Adhim**.”
- Duke thënë “**SemiAll-llahu limen hamide**” dhe, njëkohësisht duke i ngritur duart në lartësinë e supeve, kthehet nga rukuja dhe duke qëndruar në këmbë thua “**Rabbena ue lekel-hamd**.”
- Pastaj, duke thënë **All-llahu Ekber** ulesh dhe bën dy sexhde duke thënë nga tri herë “**Subhane Rabbijel-A`la**.”
- Pastaj ulesh në uljen e fundit dhe thua këto dua, duke e lëvizur gishtin tregues apo duke e mbajtur të ngritur: “**Et-tehijatu lil-lahi ues-salavatu uet-tajjibatu, es-selamu alejke ejjuhen-nebijju ue rahmetull-lahi ue berekatuhu es-selamu alejna ue ala ibadil-lahis-salihin. Eshhedu en la ilahe il-lah, ue eshchedu enne Muhammeden abduhu ue resuluhu.**”

- **All-llahumme sal-li ‘ala Muhammedin ue ‘ala ali Muhammed, kema sal-lejte ‘ala Ibrahime ue ‘ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid.**

All-llahumme barik ‘ala Muhammedin ue ‘ala ali Muhammed, kema barekte ‘ala Ibrahime ue ‘ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid.”

“All-llahumme Rabbena atina fid-dunja hasaneten ue fil-ahireti hasaneten ue kina ‘adhaben-nar. Rabbena-gfir li ue li validejje ue lil-mu’minine jeume jekumul-hisab.”

- Më pas duke thënë: **“Es-Selamu ‘alejkum ue Rahmetullah”** së pari në anën e djathtë, pastaj në anën e majtë, e përfundojmë namazin.
- Pas dhënies selam nga këto dy rekate pason hutbeja (ligjérata) e Bajramit, e cila përbëhet prej një pjese.

BIBLIOGRAFIA

1. Muhammed ibn Ismail el-Emir Es-San'ani, Subulus-selam. Botimi i shtatë, viti i botimit: 1994, Darul-Kitabil-Arabij, Bejrut
2. Ebu Bekr Xhabir el-Xhezairi, Minhaxhul-Muslim, Darul-Fikril-Arabij, Bejrut
3. Es-Sejjid Sabik, Fikhus-suneh, Darul-Xhil, Bejrut
4. El-Vexhiz fi fikhil-sunneh ue Kitabil-aziz, Abduladhim Bedevi
5. Et-Taharetu ues-Salatu

Përbajtja

PARATHËNIE	3
GUSLI	5
Mënyra e marrjes së guslit.....	5
Disa gabime që bëhen gjatë marrjes së guslit	6
TEJEMMUMI (ABDESTI SIMBOLIK)	7
Mënyra e marrjes së tejemmumit	7
Disa gabime që bëhen gjatë marrjes së tejemmumit	7
Faktorët që prishin tejemmumin	8
ABDESTI	9
Vlera e abdestit	9
Mënyra e marrjes së abdestit.....	9
Disa gabime që bëhen me rastin e marrjes së abdestit	13
Dhënia mes'h mesteve	16
Mënyra e dhënies mes'h	17
Kohëzgjatja e mes'hit.....	17
Prej kur llogaritet koha e mes'hit?.....	18
Çfarë e prish abdestin?	19
NAMAZI	21
Hyrje	21
Rëndësia e namazit	21
Pasojat e lënies së namazit	22
Ezani dhe ikameti	23
Kushtet e namazit	25
Forma e namazit	28
Disa gabime gjatë rukusë:	33
Disa gabime gjatë sexhdes:.....	35

Disa gabime gjatë faljes së namazit:.....	40
Pyetje dhe përgjigje në lidhje me sutren	43
XHUMAJA	54
Vlera e ditës së Xhuma	54
Ç'duhet të bëhet para namazit të Xhumasë?.....	54
Namazi i Xhumasë.....	56
Falja e namazit të Xhumasë.....	57
Falja e Sunneteve në Ditën e Xhuma.....	58
NAMAZI I XHENAZES	60
Vlera e namazit të Xhenazes.....	60
Falja e namazit të Xhenazes	60
NAMAZI I BAJRAMEVE.....	64
Ç'preferohet të bëhet në ditët e Bajrameve?	64
Falja e namazit të bajrameve	65

Ejani në Shpëtim!
(Udhëzues i ilustruar për mësimin e namazit dhe
gabimet që bëhen në të)
Redaktor gjuhësor: **Arian Koçi**
Ilustrimet i përpunoi: **Arsim Murseli**
Faqosja & Kopertina: **Arsim Murseli**
Copyright ©: **“Gjurma”**
Boton: **“Gjurma” - Shoqatë për veprimtari kulturore**
rr. Gustav Majer nr. 17, Prishtinë; tel. 038/244-284
Shtypi: **Focus** - Prishtinë

Katalogimi në publikimin – (CIP)
Biblioteka Kombëtare dhe Universitare e Kosovë

297

NESIMI, Eroll

Ejani në shpëtim!:(Udhëzues i ilustruar për mësimin e namazit dhe gabimet që bëhen në të) / Eroll Nesimi;
[Ilustrimet i përpunoi Arsim Murseli].-Botimi i parë.-
Prishtinë: [“Gjurma”], 1424/2004 (Prishtinë: “Focus”). – 69
fq.: ilustr.; 21 cm.

Parathënie: fq.3-4. – Bibliografia: fq. 67

ISBN 9951-427-06-5